Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 181 (14201) | 1973 оной августын 3, пятница | Сэн 2 мүнгэн

УРГАСА ХУРЯАЛГАЯА УГТАЯЛ ҺАЙНААР

Республикынгаа табин жэлэй ойн баярай жэлдэ орооhо таряанай, бусад ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө Буряад ороной механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, бүхы таряашад ехээр оролдоhон байна. Хабарай тарилга богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэгдөө. Ороohо тариха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэжэ, ургасын хойноhоо харууhалха ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тарялан дээрэ урдынхиhаа холо ехэ минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Мүн урда жэлнүүдтэ оробол, хура бороо элбэг байгаа. Эдэ бүгэдын ашаар колхоз, совхозуудай тарялан дээрэ баян ургаса эдеэшэжэ байнхай.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй ургасые заашье гээлтэдэ оруулангүй, hайн шанартайгаар хуряажа абаха гээшэ хүдөөгэй ажалшадай дайшалхы зорилго болоно. Теэд энэмнай бүхыдөө ургаса хуряалгада хэр зэргэ бэлдэhэнhээ сэхэ дулдыдаха байhаниинь элитэ.

Энэ талаар орон доторoo үүсхэл гаргаhан Украинын механизаторнуудай уряада харюу болгон, олохон ажахынууд, бригаданууд ургасаяа хуряажа абахаар эртээнhээ бэлдэжэ захалhан байна. Зэдын аймагай Ленинэй ордено Борьёогой совхозой механизаторнууд комбайнуудаа бүхыдэнь тооной бэлэн болгоод, таряа хуряалгын түсэб, маршрут гэхэ мэтые зохёожо дүүргээ. Бэшүүрэй аймагай «Дружба», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», Хяагтын аймагай «Родина» колхозууд ургаса хуряалгадаа техникээ бэлдэжэ дүүргэнхэй, тарянай тоог, ороохо сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдээ заhабарилжа байнхай.

Энэ жэлдэ олохон нютагуудта хура бороогой хожомдожо ороhон дээрэhээ таряаниинь адли бэшээр, хэдэн дабхараар эдеэшэнэ. Түрүүн гараhан тарянай эдеэгээ хүсэжэ байхада, бороогой hүүлээр гараашань hаял hүн эдеэтэй боложо байха юм. Тиигэжэ байгша ондо ороохо таряан шиг ехэтэйгээр абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэ ушарта ажахы бүхэн ороохо хатааха, илангаяа үрэhэнэй таряа хатааха хүдэлмэридэ эртэнhээ бэлдэхэ уялгатай. Тиимэhээ ороохо хатааха сушилкануудые, мүн бүлеэн агаараар үлеэлгэжэ таряа хатааха түхеэрэлгэнүүдые бэлдэхэ, шанээр тодхохо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болоно. Тэрэшэлэн хушалтатай, цементээр шала хэгдэhэн тоогуудые хэрэгтэй соонь түхеэрхэ эрилтэ табигдана. Энэ талаар жэшээ абамаар ажахынууд яhала бии. Зэдын аймагай «Мир» колхоз час соо 15 тонно ороохо хатааха сушилка шэнээр тодхожо байна. Республикын ажахынуудта зуу гаран сушилка бии. Тэдэниие саг соонь заhабарилжа, хоёр халаанда хүдэлгэбэл, гүрэндэ тушаагдаха, үрэhэндэ хаагдаха таряагаа ажахынууд бүрин хатаажа абаха аргатай.

Ургаса хуряалгада саг соонь бэлдэхэ хүдэлмэриин хэды шухала байбашье, тэрээндэ анхарал бага табидаг, «саг ерэхэ, үрдинэ бэзэбди» гэhэн hанаанда абтаhан хүтэлбэришэдтэй колхоз, совхозуудта комбайн, автомашинануудые, ороохо сэбэрлэхэ ба хатааха түхеэрэлгэнүүдые заhабарилха хүдэлмэри гэдэргэ татагдана. Тиимэ ажахынуудта ургаса хуряалгын түсэб табихаяа hанаашалаашьегүй байха юм. Жэшээнь, Зэдын аймагай «Коммунизм», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозуудта, Хоринн аймагай Үдын совхоздо болон бусад зарим ажахыда комбайнуудайнь хахадынь тооной заhабарилагдаагүй байhаар.

Ороохо таряа ехээр ургуулдаг Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын, «Авангард» совхозууд, Бэшүүрэй аймагай «Сибирь», Бодонгуудай, Охин-Булагай совхозууд, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, мүн бусад аймагуудай олохон ажахынууд энэ жэлэй олон дабхараар эдеэшэhэн таряае хуряахаар болон бэшэ. Эдэ ажахынуудта таряа хатааха сушилканууд үгы тооной. Мүн ороохо сэбэрлэхэ машинануудаар, хушалтатай hайн тоогуудаар дутамаг.

Байгша ондо 20 мянга гаран гектарта горох таригдаа гэхэ гү, али энэмнай урда жэлнүүдэйхиhээ нилээд ехэ болоно. Горохой ургаса хаа хаанагүй hайн. Теэд энэ үнэтэ ургамалые богони болзорто хуряажа абаха машинанууд дуталдана. Тиимэhээ республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, колхоз, совхозуудай инженернүүд, механигууд, механизаторнууд түрүүшүүлэй дүй дуршал хэрэглэн, горох хуряажа абаха машинануудые хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ уялгатай.

Украинын механизаторнуудай уряада харюу болгон, энэ жэлэй ургаса хуряалгада түрүү онол арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ болоно. Комбайнуудые бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэ, хуряалгын агрегадуудта техническэ туhаламжа хүргэхэ тусхай слесарьнүүдые табиха, комбайнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхын тула дуршэл ехэтэй комбайнернуудта туhалагшадые табиха, ороохо таряа амяарлан, поточно аргаар хуряаха гэхэ мэтэ дуршэл ажахы бүхэндэ хэрэглэгдэхэ жэшээтэй.

Шэнэ ургасын нэгэшье хоолос гээхэгүйн тула колхоз, совхоз бүхэндэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Бүхы комбайнууд ороохо гоожохогүйгөөр тааруулагдаха, нүхэ hүбэнүүдынь таглагдаха болоно. Мүн үдхэнөөр, үндэрөөр ургаhан, хэбтэшэhэн таряае хуряаха түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэхэ байна. Тэрэшэлэн ороохо зөөхэ автомашинанудай кузов hайса заhагдаха, гүрэндэ таряа зөөдэг автомашинануудые брезентээр хангаха эрилтэ табигдана.

Аймагуудай партийна, советскэ органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд түргэн болзорто бүхы комбайнуудаа шадабаритай бэрхэ комбайнернуудаар, тэдэнэй туhалагшадаар хангаха хэмжээнүүдые абаха болоно.

Комбайнернуудай, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ургаса хуряалгада ажаллажа байhан хүнүүдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга олгохо гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи партийна, профсоюзна организацинуудай нангин уялга мүн. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ комбайнер бүхэн урдахи зорилгонуудаа, бүтээхэ ажалаа тодорхойлхо, звено, бригаданудай хоорондо социалис мүрысөөнэй договор баталжа, ургаса хуряалгада хэр бэлэн болоод байhанаа хоорондоо ябалсажа, шалгалсаха ушартай.

Нүхэд комбайнернууд, механизаторнууд! Комбайн, автомашина болон бусад техникээ hайнаар заhабарилжа, ургасаяа түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэ бүхы мэргэжэл, шадабаряа элсүүлэе.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР М. Г. АВДОХИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна органуудта удаан саг соо ашаүрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таhагые даагша нүхэр Авдохина Мария Григорьевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной августын 1.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—ГОЛ ЗОРИЛГО

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Зунай дунда hара дүүрэбэшье, республикын колхоз, совхозуудта тон бага үбhэ тэжээл бэлэдхэгдээд байна. Сабшалангай, таримал ногооной миил 11 процентнь гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 30 мянгаад гектар бага сабшагдаhан. Үбhэ сабшаха хүдэлмэри илангаяа Баргажанай, Яруунын, Хяагтын, Зэдын, Хурамхаанай аймагуудта ааляар ябуулагдана. Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, Хяагтын, Яруунын аймагай Витимэй, Яруунын, Зэдын аймагай «Октябрьский», Бэшүүрэй аймагай «Сибирь» совхозууд үбhэндөө hаял орожо, сабшалан, таримал ногоогоо сабшажа захалба.

Сабшаhан ногоогоо саг соонь хуряажа абаха тон шухала. Тиигэбэшье сабшагдаhан талмайн миил 39 процентынь ногоон хуряагдажа абтаа. Харин Яруунын аймагта сабшагдаhан 1.802 гектарай оройдоо 166 гектарайнь ногоон hүрилэгдөө.

Мүнөө үедэ республикын ажахынуудта 137 мянга гаран центнер **үбhэн** hүрилэгдэжэ абтаа гэхэ гү, али түсэб миил 3 процент дүүргэгдэhэн жэшээтэй.

Энэ жэлэй хура бороотой сагые хэрэглэн, республикын колхоз, совхозууд урдынхиhаа ехэ **сенаж** даража байна. Һүүлэй мэдээгээр 99.719 центнер сенаж дарагдаа гэхэ гү, али түсэб 20 процент дүүргэгдэhэн, нёдондоной энэ үеынхиhөө 12 мянга гаран центнер ехээр бэлэдхэгдээ. Энэ талаар Улаан-Үдын аймагай ажахынууд онсо шалгарба. Эдэнэр 27 мянга гаран центнер сенаж даража, түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөө. Мүн Хэжэнгын аймагай «Первомайский», Хоринн аймагай Анаагай, Загарайн аймагай Онохойн, Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозууд нёдондонойхиhоо холо ехэ сенаж дараад байна.

Тэрэшэлэн 15 мянга гаран центнер **ногооной гурил** гаргагдажа, түсэб 13 процент дүүргэгдээ. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиhөө бага зэргэ ехэ. Энэ хүдэлмэри Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Зэдын аймагуудта урагшатайгаар ябуулагдажа, нёдондоной энэ үеынхиhөө ехэ гурил гаргагдаа. Илангаяа Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября», Загарайн аймагай Эрхирэгэй, Бэшүүрэй аймагай Хёлгын, Хяагтын аймагай «Пограничный» совхозуудта ногооной гурил hайнаар гаргагдажа байнхай.

Июлиин 31-нэй байдалаар республикын ажахынуудта 55 мянга гаран центнер **силос** дарагдаад байна. Этээн ехэ силос (38.910 центнер) Кабанскын аймагай совхозуудта дарагдаа. Эндэ олон жэлэй ногооной ургаса силос болгон дарагдана бшуу. Мүн силос дараха хүдэлмэри Прибайкалиин, Захааминай аймагуудта эхилэнхэй.

Олонхи аймагуудта **набшаhата тэжээл** бэлэдхэхэ хүдэлмэри урагшатай ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр республика дотор 43.561 центнер набша намаа бэлэдхэгдээд байгаа. Баргажанай аймагай ажахынууд нёдондо 50 центнер иимэ тэжээл бэлэдхэhэн байгаа hаа, мүнөө үедэ 1.770 центнер суглуулаа. Түнхэнэй аймагай колхоз, совхозууд 6.430 центнер. Захааминай аймагайхид — 8.000 гаран. Бэшүүрэй аймагай ажахынууд 7.977 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхээ. Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ, Санагын совхозууд тус тустаа 1.000 гаран центнер набшаhата тэжээл суглуулhан байна.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТЭЖЭЭЛЭЙ БЭЛЭДХЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 оной июлиин 31-нэй мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Сабшагдаhаниинь	Бэлэдхэгдэhэниинь (центнерээр): үбhэн	сенаж	ногооной гурил	Набшаhата тэжээл 1972 онойхитой сасуулхада
Баргажанай	4	1	2	3	35
Баунтын	13	—	—	—	—
Бэшүүрэй	11	1	26	12	123
Зэдын	6	1	—	19	178
Яруунын	4	0,1	5	4	110
Загарайн	18	6	37	7	64
Захааминай	26	9	57	—	135
Кабанскын	23	2	1	17	—
Хэжэнгын	12	2	7	—	—
Хурамхаанай	8	1	23	3	119
Хяагтын	5	1	3	7	18
Мухар-Шэбэрэй	10	2	15	1	21
Ахын	—	—	—	—	—
Прибайкалиин	24	8	16	—	—
Сэлэнгын	9	4	5	6	53
Түнхэнэй	29	15	26	26	61
Улаан-Үдын	12	3	95	10	78
Хоринн	6	2	17	6	87
Республика бүхыдөө	11	3	20	13	95

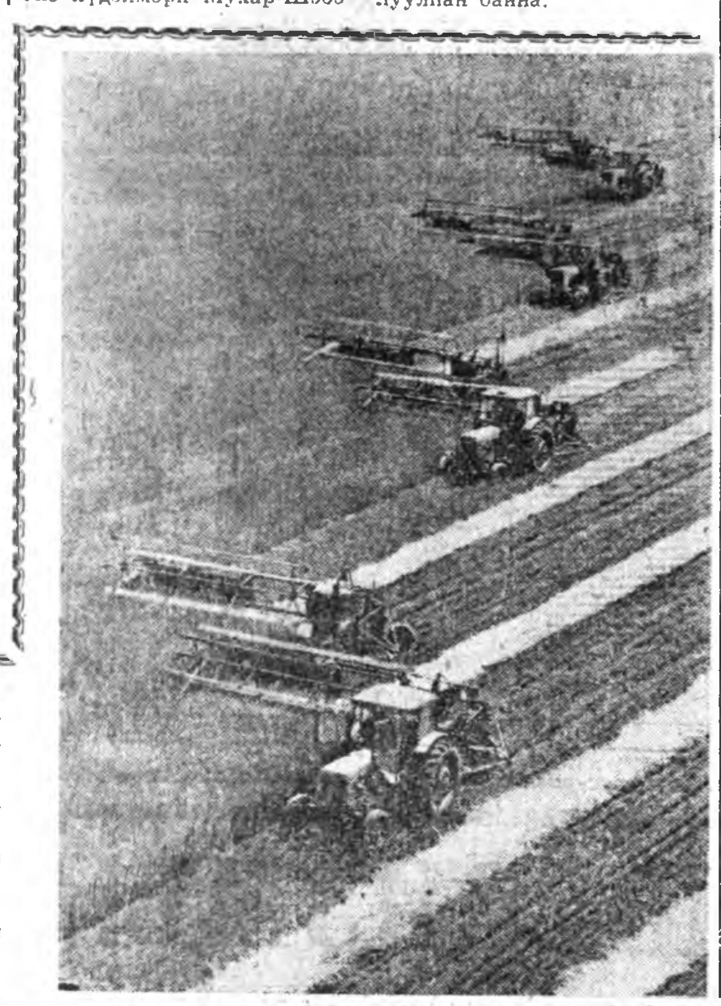
ХОЁР ОНДОО БАЙДАЛТАЙ

Хура бороотой жэлдэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула ажалаа эрхим hайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй байhаниинь элитэ. Энэ талаар Дээдэ-Тайлсын совхоз аймаг доторoo онсо шалгарна. Эндэ үбhэшэдэй 13 звено эмхидхэгдэнхэй, тэрэнэй 4-нииинь хүсэд оньhожоруулагдаhан.

Совхозой дирекци, партком энэ жэлэй онсо илгаае анхаралдаа абажа, сэлмэг үдэр бүхэниие дүүрэнээр хэрэглэхые оролдоно. Сэлмэг үдэр болохолоор лэ совхозой бүхы хүдэлмэришэд, албан хаагшад үбhэ сомолгодо хабаадана. Тиигэжэ тэдэнэр 5000 центнер үбhэ hүрилжэ абаад байна. Мүн эндэ 120 центнер ногооной гурил гаргагдаа. Иимэ тэжээл хэдэг «АВМ-0,4» түхеэрэлгэнь хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.

Зүгөөр энэ ажахытай зэргэлээд байдаг Үдын совхоздо тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхарал бага табигдана, үбhэшэдэй ажал муусa эмхидхэгдэнэ. Имагтал энэ шалтагаанhаа боложо, тус совхоз оройдоо 1000 центнер үбhэ hүрилэнхэй, нэгэшье килограмм ногооной гурил гаргаадүй. Эндэ эмхидхэгдэhэн звенонуудта хэды шэнээн үбhэ бэлэдхэхэ даабари, түсэб хүргэгдөөгүй, тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөөн байхагүй.

Г. САНЖИЕВ,
Хоринн аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

КРАСНОДАРАЙ ХИЗААР. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө ехэ харюусалгатай байhанаа мэдэржэ, Кубаниин таряашад ургаса хуряалтаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. 100 мянган механизатор үндэр баян ургаса хуряахын түлөө тэмсэнэ.

«Газырский» совхозой таряашад 9.200 гектар талмайн намарай шэниисэ 45 жатка, 96 комбайн хадана, сохино. 80 автомобиль ороохо шэрэнэ. Эндэ гектар бүриhөө дунда зэргээр 40 центнер шэниисэ хуряагдана.

Совхоз 17 мянган тонно таряа гүрэндэ тушааха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой 4-дэхи отделениин тарлалан дээрэ намарай шэниисэ хадажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

I.

Социалис оронуудай коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэд июлиин 30—31-дэ Крымдэ уулзаhан байна. Энэ уулзалгада: БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Чаушеску, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев гэгшэд хабаадаа.

Уулзалгада хабаадагшад партинуудайнгаа ажабайдал ба ажал ябуулга тухай, социалис гүрэнүүдэйнгөө хүгжэлтэ тухай хоорондоо харилсан мэдээсэбэ. Аха дүү партинуудай ба оронуудай хоорондохи политическэ, экономическа, суртал бодолой харилсаа холбооной асуудалнууд харагдаhан байна. Тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнуудаар hанал бодолоо үргэнөөр зүбшэлөө.

II.

1972 оной июль соо Крымдэ болоhон уулзалгаhаа хойшо Варшавска договорой Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй тунхаглаhан мэдүүлгэнүүд дотор, аха дүү партинуудай съезднүүдэй шиидхэбэринүүд, КПСС-эй XXIV съездын баталhан эб найрамдалай программа дотор табигдаhан гадаадын политическэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ БКП-гэй, ВСРП-гэй, МНРП-гэй, ПОРП-ын, РКП-гэй, КПСС-эй, КПЧ-гэй хүтэлбэрилэгшэд тусхайлан тэмдэглэбэ.

Вьетнамдахи дайе болюулhан, Германиин Демократическа Республикые уласхоорондын хуули ёhоной талаар бүрин мэдэрhэн, Чехословакиин ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаа заhаруулhан, Кубын уласхоорондын байдалай бэхижэhэн, аюулгүй байдал сахилгын ба харилсаа холбооной хангалгын асуудалаар ниитэевропын зүблөөнэй амжалтатайгаар эхилhэн ушар — социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эб найрамдалта политикын нүлөөнэй улам ехэ боложо байhые элирхэйлэн гэршэлнэ. Аха дүү партинуудай, социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй капиталис гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй hүүлэй үедэ хэhэн уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд дурсагдаhан политика бэелүүлхэ, уласхоорондын бүхы оршон байдал заhаруулха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэhэн байна.

XXIV съездын баталан абаhан, амгалан байдалай программа бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай эрхилжэ байгаа гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай, Америкын Холбоото Штадуудта, Германиин Федеративна Республикада, Францида hаяшаг ошоод ерэhэн тухайдаа, хэгдэhэн хөөрэлдөөнүүд ба баталагдаhан хэлсээнүүд тухай, тэрэ тоодо — ядерна дай зайсуулха асуудалаар баталагдаhан совет-американ хэлсээн тухай Л. И. Брежнев мэдээсээ. Аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй ленинскэ гадаадын политикые, уласхоорондын шухала удха шанартай энэ политика бэелүүлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй оруулhан хубитые үндэрөөр сэгнэбэ.

Уласхоорондын оршон байдалые бүхы дээрэнь абажа үзэбэл, ойшоомоор горитой хубилалтанууд болоhон байна: социальна ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёhоор харилсан оршолгын гол ёhонууд бүхы дэлхэй дээрэ улам үргэнөөр мэдэрэгдэдэг боложо байнхай; социалис ба капиталис оронуудай хоорондын али али талада ашагтай экономическа холбоон үргэдхэгдэнэ; эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туhа хүргэхэ зэргэтэй шэнэ, тодорхой ябуулганудые хэхэдэ таарамжатай, hайн арга боломжонууд бии болоно гэhэн юрэнхы тобшолол хэгдээ.

Шухалада тоолодог бүхы гүрэнүүдэй хамтын оролдолго хүсэлэлгөөр уласхоорондын оршон соохи таарамжатай хубилалтануудые хэхэ, баталагдаhан хэлсээнүүд ба договорнуудые сэхэ шууд бэелүүлхэ, гол зорилго тээшээ — бүгэдэ ниитын эб найрамдал хангахын тула саг үргэлжэ дабшаха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Энэ талаар социалис оронуудай бэелүүлдэг эдэбхитэ харилсаа холбоое хүгжөөхэ гэжэ шиидэнхэй байhаниинь нэгэ hаналтайгаар элирхэйлэгдээ, аюулгүй байдал сахиха ба харилсаа холбоо хангаха асуудалаар ниитэевропын зүблөөнэй амжалта туйлаха ябадалда туhа хүргэхөөр бэлэн байhаниинь лаблагдаа. Хельсинкидэхи бэлэдхэлэй зүбшэлэлгэнүүдэй гол дүнгүүдые, ниитэевропын зүблөөнэй түрүүшын

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Л. И. БРЕЖНЕВ Т. ЖИВКОВТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Т. Живковтэй Крымдэ августын 1-дэ уулзаба.

Энэ уулзалгын үедэ Советскэ Союзай Коммунис парти Болгариин Коммунис парти хоёрой хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые улам саашадань үргэдхэхэ тухай, Советскэ Союз Болгариин Арадай Республика хоёрой хоорондохи бүхы талын харилсаануудые хүгжөөхэ тухай hанамжануудаа хани халуун оршон байдалда хэлсэhэн байна.

Л. И. Брежнев Т. Живков хоёрой уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэржэ, зүбшэн хэлсэhэн бүхы асуудалнуудаар бүрин хүсэд нэгэ hаналтай байhанаа харуулба.

Л. И. БРЕЖНЕВ Ю. ЦЕДЕНБАЛТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалтай августын 1-дэ Крымдэ уулзаба.

КПСС МНРП хоёрой хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые улам саашадань хүгжөөхэ, совет-монгол бүхы талын харилсаануудые улам үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ гол шэглэлнүүд тухай асуудалнуудые хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэhэн байна.

Хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ Л. И. Брежнев Ю. Цеденбал хоёр зүбшэн хэлсэгдэhэн бүхы асуудалнуудаараа тон адли hанамжа бодомжотой байhанаа тодорхойлбо.

Л. И. БРЕЖНЕВ Н. ЧАУШЕСКУТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, СРР-эй гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. Чаушескутэй Крымдэ августын 1-дэ уулзаба.

КПСС РКП хоёрой хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ, Советскэ Союз Румыниин Социалис Республика хоёрой экономико болон бусад hалбаринуудтахи харилсаануудые үргэдхэхэ, социалис ёhоной экономическа нэгэдэлэй комплексно программын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ харагдаhан байна.

Хани халуун оршон байдалда уулзалга үнгэрбэ.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Августын 1-дэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани боложо, 1973 оной түрүүшын хахад жэл соо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд хаража үзэгдэбэ.

Партиин табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын тулада Россиин Федерациин ажалшад шэн габьяатаар ажаллана гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэбэ. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, колхозууд болон совхозуудай ажалшад шэнэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ бага гаргаша хээд, эрхим шанартай продукци шадаал hаа ехээр үгэхэ гэжэ оролдоно. 1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө республика дотор дэлгэрhэн бүхэроссин социалис мүрысөөнэй ашаар, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада абтаhан хэмжээнүүдэй ашаар энэ жэлэй түрүүшын хахадта экономико болон культурын бүхы hалбаринуудта саашанхи дэбжэлтэ туйлагдаhан байна. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй сасуулбал, Россиин Федерациин дэбисхэр дээрэхи промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 6,7 процентээр ехэ болоо, жэлэйнь түсэб 6 процент байгаа. Республикын болон нютагай мэдэлэй промышленностиин предприятинуудай продукци худалдаха түсэб 102,3 процент дүүргэгдээ, бүхы зүйлэй транспортаар ашаа шэрэхэ даалгабаринууд, промышленна продукциин шухала шухала олон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ даалгабаринууд дүүргэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдэй ган гасуурай хойшолонгуудые зайсуулха, малай тоо толгой олошоруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ шухала хэмжээ ябуулганууд хүдөө ажахыда бэелүүлэгдэнхэй. Хараалагдаhанhаа hураггүй ехэ мал ажалай эдеэ хоолой зүйлнүүд бэлэдхэгдээ. Арадай байдал hуудал энэ жэлдэ улам hайжаруулхаар хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Россиин Федерациин министерствэнүүд болон зургаанууд, автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарнуудай гүйсэдкомууд, областьнуудай гүйсэдкомууд, Москва болон Ленинград городуудай Соведэй гүйсэдкомууд 1973 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ талаар гүрэнэй түсэбөөр, мүн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1973 оной апрелиин 23-най шиидхэбэри соо хараалагдаhан зорилгонуудые бүрин бэелүүлжэ шадаагүй гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет энээнтэй хамта тэмдэглэбэ. РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин министерство, РСФСР-эй мяханай, hүнэй промышленностиин министерство, РСФСР-эй нютагай промышленностиин министерство хэдэ хэдэн гол шухала зүйлнүүдые гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй.

Продукци гаргаха, тэрэнэй шанар hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ болон предприятинууд болон барилганудай хүдэлмэридэхи бусад шухала дүнгүүдые hайжаруулха арга боломжонууд үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Капитальна барилгын түсэб дүүргэхэ, үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулха талаар ехэ гээгдэл бии гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

1973 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые hайса шэнжэлжэ, хаража үзөөд, 1973 ондо бэелүүлэгдэхэ даалгабаринуудые дүүргэхэhээ гадна, мүн үлүүлэн дүүргэхээр хэмжээ ябуулгануудые зохёогоод, бэелүүлхыень РСФСР-эй министерствэнүүд болон зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнууд болон областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Москва, Ленинградай городой Соведэй гүйсэдкомуудта даалгагдаба. Ургаса хуряалгые саг болзор соонь дүүргэхэ, ороохо таряа болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гээхэ хороохо ябадал гаргахагүй, тэдэниие худалдажа абаад буйлуулха, намар, үбэлэй сагта хүрэхөөр үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ гүрэн түрын шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоологдоно.

Автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарнууд болон областьнуудай гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, союзна хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседанида хабаадалсаба.

(ТАСС).

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедhээ ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумhээ СССР-эй Министрнүүдэй Соведhээ

Германиин болон дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй гайхамшаг ажал ябуулагша, Германиин нэгэдэмэл социалис партиие байгуулагшадай, хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, Советскэ Союзай ехэ нүхэр, Германиин нэгэдэмэл социалис партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой гэшүүн, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Вальтер Ульбрихт** үни удаан хүндөөр үбшэлhэнэй hүүлээр 81 наhан дээрээ 1973 оной августын 1-дэ Берлиндэ наhа бараа гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы гашуудалтайгаар Советскэ Союзай коммунистнууд болон бүхы ажалшадта мэдээсэнэ.

БУХЭСОЮЗНА МУРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШЫН ТЭМДЭГТЭ ХУРТЭХЫН ТУЛӨӨ

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭЛ БАЙХАБДИ

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй түрүүшын хахад дүүрэбэ. Энэ үе соо нилээд ехэ ажал хэгдээл юм бэзэ. Мүнөө хүдэлмэришэн бүхэн хэһэн ажалайнгаа дүн гаргажа, саашадаа ямараар хүдэлхэ тухайгаа бодомжолон, шэнэ хараа түсэб зохёоно ёһотой. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд түрүүшын хахад жэл соо яһала һайн хүдэлжэ гараа гээд хэлэмээр. Бидэнэр 10-дахи кварталда 80 бүлэ айлай орохо гэр барижа дүүргээбди. Энэ гэрыемнай гүрэнэй комисси тушаажа абахань. Һаяар заводой хүдэлмэришэд шэнэ байрада түбхинэн орохонь гээшэ. Бидэнэр мүнөө 40-дэхи кварталда 80 бүлэ айлай орохо гэрэй торхо барижа эхилэнхэйбди. Хүдэлмэришэднай хоёрдохи дабхарайнь хана бодхожо байна. Энэ гэрэйнгээ торхыень байгша оной ноябрийн 7-до дүүргэхэ гэһэн уялгатайбди.

Минии даадаг шулуушадай бригадада 27 хүн тоологдоно. Тэдэнэй дүрбэниинь мүнөө Яруунын аймагай түб—Нарһата тосхондо баригдажа байһан соёлой ордоной барилга дээрэ хүдэлнэ. Энэ байшан барилгашадай һайндэрэй урдахана ашаглалгада үгэхөөр шиидэнхэйбди. Тиимэһээл зарим амаралтын үдэрнүүдтэ бүхы бригадаараа Нарһата ошожо, соёлой ордоной барилга дээрэ хүдэлнэбди. Мүнөө дотор талынь хүдэлмэри дүүргэгдэхэ тээшээ боложо байна. Соёлой ордоной байшан болзор соонь ашаглалгада тушаахал байхабди.

Бригадымнай барилгашад 40-дэхи кварталда барижа эхилһэн гэрэйнгээ торхые хараалагдаһан болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгодоо ехэ анхарал табина. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Бидэнэр байгша оной июнь һараһаа хоёр халаан соо барилга хэнэбди. Нэгэдэхи халаанай хүдэлмэришэд үглөөнэй 5 часһаа ажалаа эхилнэ. Хоёрдохи халаанай хүдэлмэришэд үдэрэй часһаа ажалаа эхилээд, үдэшын 11 часта дүүргэнэ. Иигэжэ хоёр халаан соо хүдэлһэнэй ашаар, ашаа үргэдэг кран, бэшэшье оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг болообди. Барилгашад миин байхаяа болинхой. Түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэхэ арга олдоо.

Эрхим шулуушаднай халаан соогоо 2,1 кубометр хана бариха даабаряа 3—3,5 кубометртэ хүргэжэ, үндэр бүтээсэ туйлана бшуу. Манай бригадын шулуушад нэгэ халаан соо хүдэлөө болобол, иимэ һайн үрэ дүн хэзээдэшье туйлахагүй һэн. Бригадымнай эрхим шулуушан Яков Павлович Шахов халаан соогоо 3—3,5 кубометр хана барижа, даабаряа 35—40 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн лэ байдаг. Нүхэр Шахов гушаад шахуу жэл барилга дээрэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүнааб даа. Тэрэ бидэнэй урдаа хараха хүнүүдэймнай нэгэн мүн. Өөрынгөө мэргэжэлдэ залуушуулые һургадаг. Һайнаар хүдэлхэ, ажалдаашье, олонойшье газарта журамтайгаар ябаха гэһэн эрилтэ залуушуулайнгаа урда табижа байдаг.

Яков Павлович «алтан гартан» хүн юм даа. Дүршэл шадабаритайшье шулуушад тэрэнэй хүдэлхыень харахадаа атаархадаг. Олон жэлэй туршада эрхим һайнаар ажаллажа байһанайнгаа түлөө һаяшаг «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан» гэһэн нэрэ солодо хүртэбэ. Яков Павлович саашадаа бүри эдэбхитэйгээр ажаллахаб гээд бидэнээ найдуулаа һэн. Тэрэнэй үгэ бүхэндэнь этигэжэ ябадаг гээшэбди.

Шулуушаднай хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Юрэдөө халаанай даабари дүүргэдэггүй хүдэлмэришэн гэжэ манай дунда үгы юм. Үдэр бүри улам һайнаар хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэнэбди. Халаан бүриин дүн согсолжо, хэнэй ямараар хүдэлжэ байһаниие олоной анхаралда табидаг болонхойбди. Недели бүри «Барилгашан» гэһэн ханын газетэ гарганабди. Эрхимээр хүдэлдэг хүнүүд тухай эндэ ходо бэшэгдэнэ.

Залуу хүдэлмэришэд Илья Хубитуев, Иван Коваленко гэгшэдэй нэрэ соло эндэ ходо дурдагдадаг. Эдэнэр залуунуудшье һаа, яһала оролдоно. Бригадынгаа ажал хэрэгэй түлөө хаба шадалаа гаргажа байдагынь ехэл һайшаалтай байдаг.

Манай шулуушад хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэжэ, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэнэйнгээ ашаар лэ түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэнэ. Виктор Трофимович Литвинцевэй даадаг звеногой шулуушад халаан соогоо 15—16 кубометр хана барижа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Виктор Литвинцев барилгада олон жэл хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон шулуушан ааб даа. Тиимэһээл ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ шадана. Тэрэнэй даадаг звеногой шулуушадай дунда ажалай журам эбдэһэн ушар дайралдахаяа болиһон. Манай хүдэлмэришэд мүрысөөнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсые шууд дээшэлүүлнэ. Вага гаргашатайгаар, түргэнөөр барилга хэнэ.

Бидэнэр байгша оной эхинһээ 5 мянган хирпиисэ, барилгын бэшэшье материал арьбалһан байнабди. Манай барилгын участок дээрэ хухархай, бутархай хирпиисэ харахагүйт. Эрхим һайнаар хүдэлхэ, ехэ, багашье юумэ арьбалха гэһэн шухала зорилго хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табигдана. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула бидэнэр бултадаа оролдоно гээшэбди. Шулуушаднай хоёр халаан соо хүдэлхэдөө, 28—30 кубометр хана бодхоожо, даабаряа 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг.

Минии даадаг шулуушадай бригадые Улаан-Үдын авиационно заводой түрүү хүдэлмэришэн Константин Хаданович Шомоевой бригадын шулуушад мүрысөөндэ уриһан юм. Бидэнэр дундаа договор баталаа һэмди. Һаяшаг тус бригадын шулуушадта айлшалжа ошоо бэлэйб. Константин Шомоев ажалаа эмхидхэхэдээ бэрхэ хүн гэжэ абаһаар лэ ойлгонобди. Хүдэлмэришэн бүхэндэ хэхэ юумыень урид даалгажа үгэнэ. Хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай дүүргэлтэ хамтадаа шалгана. Энэ аргыень бидэнэршье халан абахаар шиидэнхэйбди. К. Шомоевой бригадын гэшүүн бүхэн һарадаа 1100 түхэригэй барилга хэхэ һаа, 1400 түхэригэй барилга хэнэ. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэдые мүрысөөндэ диилэжэ гарахань тиимэшье бэлэн бэшэ.

Бригадымнай хүдэлмэришэд хаба шадалаа гаргахал болоно. Бидэнэр жэлэй эхинһээ муу бэшээр хүдэлжэ байнхайбди. 40-дэхи кварталда барижа эхилһэн гэрэйнгээ торхыень болзорһоонь урид, ноябриин 1-дэ дүүргэжэ, 600 хүдэлмэришэдэй хамтын байрын хоёр дабхарые бариха гэжэ шиидэнхэйбди. Манай шулуушад эдэ бүхы хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой гээд хэлэхэ байнаб. Энэ ехэ мүрысөөндэ илажа гараад, бүхэсоюзна мүрысөөндэ илагшын тэмдэгтэ хүртэхын тула тэмсэжэ байнабди. Оролдоһон хүн одо мүшэдтэ хүрэжэ болохо юм гээд хэлсэгшэ. Манай оролдосо, шадабари хамаг юумэ шиидхэхэ байха гээд һанагдана.

М. БЕССОНОВ,
ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай шулуушадай бригадир.

УЯЛГАЯА ХОЛО ҮЛҮҮЛБЭ

Сотниковой шубуунай фабрикын хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй түрүүшын хахадые амжалтатайгаар дүүргэжэ, июль һарада бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Энэ һарын хорин үдэрэй турша соо 2 миллион 366 мянган үндэгэ суглуулаа. Һарынгаа түсэб дүүргэхын тула үшөө 404 мянган үндэгэ тушааха байһан юм. Тиин шубуушад энэ һарынгаа түсэб болзорһоонь урид, июлиин 25-да дүүргэхэ гэһэн уялгаяа уридшалан, июлиин 24-дэ 2 миллион 813 мянган үндэгэ суглуулжа тушааба. Үлэһэн хэдэн хоногой турша соо фабрикын коллектив түсэбһөө гадуур 600—700 мянган үндэгэ суглуулхаар шиидэһэн байгаа.

Июлиин хоёрдохи хахадай дүнгүүдээр бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Олег Филиппович Щеглачевой хоёрдохи бригада эрхимлэбэ. Хоёр декадын туршада тус бригадын шубуушад 1 миллион 100 мянган үндэгэ тушаагаа гэхэ гү, али хоёрдохи декадада тахяа бүхэнһөө 7 үндэгэн абтаһан болоно. Түрүү шубуушад Клавдия Васильевна Унагаева, Гүрэльбын сельсоведэй депутат Елена Афанасьевна Черных гэгшэд бүри ехэ амжалтануудые туйлаа.

А. НАГАСЛАЕВ.

Һайн шанартай продукци бүтээжэ, халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ Улаан-Үдын авиационно заводой токарь Ф. Ф. Фёдоров ехэ анхарал табидаг юм. Тэрэ найман час соо хэдэ хүдэлмэреэ долоон часай туршада бүтээжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Мүнөө халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь Ф. Ф. Фёдоров.

В. СЕРДЮГЭЙ фото.

ЕХЭ ТҮЛИШЭ АЛМАГДАА

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар жэлэй эхиндэ абаһан социалис уялгануудаа февраль соо дүүргэжэ шадаа. Тиигээд тэдэнэр арга боломжонуудаа хаража үзөөд, жэлэй туршада 9 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаха гэжэ шиидэһэн байна.

Социалис мүрысөөнэй 6 һарын үрэ дүн согсологдоо. Отделени энэ туршада 5 миллионһоо үлүүтэй киловатт-час электрын элшэ алмаа. Мүн дизельнэ түлишэ алмаха уялга үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Уялгын ёһоор жэл соо 600 тонно түлишэ алмахаар хараалагдаһан байбал, хахад жэлэй туршада 699 тонно алмагдаа.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ХОНИШОН

Үулын үбэрһөө наашаа нэмжыһэн дуулим тала дайдаар тараһан бэлшэһэн торгоһон шарии ноохотой тобир тарган хонидые харюулжа ябаһан, нюргаар дунда зэргын, харабтар хурса шарайтай, габшагай янзын, гал наһан дундаа ябаһан дорюун залуу хүн бишихан добын оройдо мориёо шударлажа байба. Хүдэлмэри хэжэ башарһан мүнөөхи хонишон эндэ тэндэ гээгдэһэн хонидые һарабшална, дурамбайгааршье харана. Хонишонтой мэндээ хэлсээд, хэрэг тухайгаа хөөрэжэ, зүлгэ ногоон дээрэ һуубабди.

Энэмнай Үбэр-Билюутын отарые даагша, Сэлэнгын совхозой эрхим хонишодой нэгэн, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Цырендоржо Шиндакович Шиндаков байгаа.

— Зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм 500 грамм нооһо хайшалха уялгатайбди, — гэжэ тэрэ хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ мэдүүлээ һэн.

— Хонидоо хоролтогүй үбэлжүүлжэ, хурьгадые олоор тэнжээбэ гүт, — гэбэб.

— Гэмгүй. Гарзагүй үбэлжэгдөө. Зуунһаа зуун хурьган абтаал даа.

Хонишодой байрада ошобобди. Цырендоржын эжы гэрһээ гаража бидэниие угтаба. Ехэл нягта, гуримтай малшадай эндэ байдагые бүхы юумэниинь гэршэлнэ. Бэрхэ зоной юумэн тад-няд бүтээгдэнхэй.

Гэр соо ариг сэбэр. Стол дээрэ багахан транзисторна радиоприёмник табяатай, тэндэһээ хүгжэм зэдэлнэ. Цырендоржын эжытэй һониноо зугаалһаар байтарнай, үнөөхи залуу хонишомнай орожо ерэһээр:

— Хонидоо булаг дээрэ оруулааб, — гэбэ.

Шиндаковтоной ажалай дүй дүршэл тухай яаралгүй хөөрэлдэнэбди.

— Ажал хэрэгтээ шударгы, урагшаа һанаатай гурбан коммунистнууд эндэ байдаг юм, — гэжэ Сэлэнгын совхозой Билюутын отделениие даагша Дондок Бадмаевич Дашиев хөөрэнэ.

— Эдэмнай нихэдэз гэр бүлөөрөө коммунистнууд гү? — гэжэ маанадай һонирхоходо, Дондок Бадмаевич:

— Дагжад хүгшэн — Цырендоржын эжы 1940 онһоо хойшо партиин гэшүүн. Нилээдшье халуун хүйтэниие үзэһэн, ямарханшье ажалые дабаһан байха. Жара наһанайнгаа хаяада хүрэбэшье, Дагжад эжынь үхибүүдтээ айхабтар ехэ туһатай, бишихан ашанараа харалсахаһаа гадна, хамаг ажалыень хэлсэжэл ябаһаар. Цырендоржо, тэрэнэй хани нүхэр Соня — КПСС-эй гэшүүндэ кандидадууд. Тиихэдээ гэр бүлөөрөө коммунистнууд болоно ха юм даа. Совхозойнгоо гол һалбари болохо хонин ажал дээрэ ажаллажа байна, — гэбэ.

— Танайхин хэдыдэхи жэлээ хонин дээрэ ажаллажа ябанат?

— Табадахи жэлээ ноажа байнабди. Энэ үе соо зарим тэды дүй дүршэлтэйшье бологдоо юм бэзэ, бага сага амжалтануудшье туйлагдана хаш.

— Ямар аргаар һайн үрэ дүн туйлана гээшэбта?

— Хониднай, зун, намараингаа таргые табяагүй, шадал һайнтай үбэлжөө һэн. Тарган эхэ хонидһоо элүүр энхэ, өөдэргэн түл абтаа. Эхэ хониднай һүүгээрээ хурьгадаа бардам садхаадаг. Эдэ бүгэдын ашаар олон хурьгад абтажа, бүтэн бүрин түлжүүлэгдээ. Жэл бүри хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлнэбди. Энэ харюусалгатай хэрэгтэ ехэ анхаралтайгаар бэлдэгшэбди. Искусственна үрэжүүлгын пунктые эмхи гуримтай болгожо ерээд, шухала зэр зэмсэгүүдээ шалгажа үзэдэгбди. Үрэжүүлгын хүдэлмэриие гол түлэб 18—20 хоногой туршада дүүргэдэгбди.

— Хурьгадаа ямар аргаар түлжүүлнэт?

— Кошарно-базова аргаар гэжэ хэлэхэдэ болохо. Таһалгануудые хэжэ, хурьгадые ехэ, багаарнь хубаарилан харанабди. Хонидой түрэмсөөр түрүүшээр нэгэ нэгээрнь байлгаад, хурьгадаа голоо һаань, үшөө хоёр-гурба хонуулаад, таба-зургаагаарнь байлгадаг таһалгада оруулнабди. Байн байтараа 50—60 хурьгад нэгэ таһалгада байлгагдана.

Хонидой хурьгалха үедэ һүниндөө ээлжээгээр харадаг гээшэбди. Эндэмнай ветеринарна аптечкэ, шухала эмүүд бии. Хэрбээ малай тиимэ хүндөөр үбшэлөөгүй һаань, өөһэдөө аргалдагбди. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ ехэ тухашаранги байгаабди: хото хорёогоо дулаалха, ури дэбдихэрыень бэлдэхэ, тэбшэ хобоо түхеэрхэ, үбһэ тэжээл зөөхэһөө эхилээд хэхэ юумэ юун барагдаха бэлэй. Теэд мүнөөшье амар һуутданагүй. Үүсайлганаар хонидоо бэлшээри[...]дэнь гаргажа адуулха, са[...] сагтань уһалхаһаа эхилэ[...] ябахал хэрэгтэй, — гэ[...] Цырендоржо бэлшээри тээш[...] яараһан хэбэртэй бодобо.

...Хүн бүхэнэй ажабайдал[...] олон янзын харгы ушарда[...] хүн бүхэн өөрынгөөл шэлэһ[...] дуратай арюун замаар ябажа, Ехэ орондоо шадаал һа[...] ехэ туһа хэхээр оролдо[...] гээшэ.

Цырендоржо Шиндаков гү[...]мэр залуу наһанһаа үнэн з[...] замаа шэлэн ерээд, бата на[...] дамтай, эршэтэй дорюун а[...] хасаар урагшаа дабшаха бү[...] арад зонойнгоо аша туһа[...] нилээд ехэ юумэ хэжэ бай[...] бшуу.

Хонишод—партиин гэшүү[...]дэ кандидадууд Цырендорж[...] Соня Шиндаковтон сүлөө[...] сагтаа һонирхолтой номууд[...] газетэ, журналнуудые шув[...]тайгаар уншадаг, хүдөө а[...]хын түрүүшүүлэй дүй дүр[...]лые шудалдаг, тиимэ шух[...] туйлалтануудай үг узуурые[...] удха «нюусыень» өөһэд[...] мэдэжэ, нүхэдтөөшье заата[...] тайлбарилан ойлгуулхые о[...] додог һайн һайхан заншал[...] Тэрэшэлэн совхозойнгоо [...]рүү хонишодто тэдэнэр ошо[...] ажал хэрэгтэйнь танилса[...] ойлгоогүй юумэеэ асуу[...] заалгажа абадаг байна. [...]шээлхэдэ, зуун эхэ хонин бү[...]һөө 110—120 хурьгадые [...]һан Анатолий Акулов, Ш[...]нин Очиртаров гэгшэдэй [...]рануудаар ябажа хара[...] дүй дүршэлыень халан аб[...] юм.

Цырендоржо, Соня Ши[...]ковтон залуу малшадай ду[...] түрүүлжэ, совхозой дирек[...] зүгһөө һайшаалда хүрт[...] байха. Совхозойнгоо, ай[...] Хүндэлэлэй самбарнуудта [...]шэгдэһэн, совхозой дирек[...]ба парткомой зүгһөө Хүн[...]лэй грамотаар, үнэтэ бэл[...] дээр шагнагдаа.

Ажалдаа амжалта туй[...] болоһон, заршам жур[...] һайн Цырендоржо Соня [...] үнгэрэгшэ үбэл ленинскэ [...] тиин гэшүүндэ кандида[...] абтаһан юм.

Р. БАЛДАНОВ

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГТА

ТАРИЛГА ХАРУУҺАЛНА

«Дружба» колхоз куузику ургуулдагаараа аймаг соогоо дүй дүршэл ехэтэй болоһон ажахынуудай нэгэн гэжэ суудаа гаранхай. Эндэ республика соогоо мэдээжэ болоһон куузикушан Дамдин Дабаевич Бальжитов 30 гектар ургасын хойноһоо харууһална. Зурууд хоорондын харууһа хэжэ, буртаг ногооноһоонь һалгаһан юм. Оньжоруулагдамал аргаар хэгдэжэ болохогүй 10 гектар дээрэ колхозой шефүүд — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай продснабай 70 гаран, механизациин баазын 15, заһабарилгын заводой 18 хүн ерэжэ, гараар сэбэрлэһэн байна. Мүн нүгөөдэ бригадын Бага-Талын 30 гектар куузикые дүй дүршэлөөр баян колхозник Тогтохо Будаев даажа абаһан байна.

Дамдин Дабаевич Бальжитов 30 гектарайнгаа тус бүриһөө 1.000 центнер ургаса абаха зорилготой.

* * *

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 200 гектар горох, 18 га хартаабха, 50 гектар куузику дээрэ зурууд хоорондын эльдүүрилгэ хэжэ дүүргээ.

Мүн 325 гектар шэниисэ, 462 га обеос, 208 га силосэй ургамал, 35 га ешмээн тариһан газарта гербицид сасажа, буртаг ногооень усадхаба. Энэ хүдэлмэриие Захааминай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд хээ юм.

НОГООНОЙ ГУРИЛ, СЕНАЖ БЭЛДЭНЭ

«Красный Октябрь» колхоз гурбадахи жэлээ ногооной гурил бэлдэнэ. Энээнэй ашаар жэжэ хурьгад, тугалнууд шэмэтэ тэжээлээр дуталдахаяа болёо. Энэ жэлдэшье аймаг соогоо түрүүлэн «АВМ» машинаар ногооной гурил хатаажа эхилээд, хэдэн арбаад центнер бэлдээд байна.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз түбэй фермын дэргэдэхи 1.000 кубометр багтаамжатай нүхэн соо һайн шанартай сенаж бэлдээ. Сенаж бэлдэлгэ дээрэ Ширап Вандановай звено һайнаар хүдэлөө. Эндэ «Д-20» түхэлэй 2, «МТЗ» түхэлэй 2 трактор, үбһэ суглуулдаг 2 подборщик, 2 автошина, нэгэ «С-80» трактор табигдаһан байна. Сенаж бэлдэхэлгэ үргэлжэлһөөр.

Д. АЮШЕЕВ.

1973 оной июлиин 30-да РСДРП-гэй II съездын болоһоор 70 жэлэй ой гүйсэбэ. В. И. Ленинэй зохёоһон үзэл сурталай, политическэ, эмхидхэлэй ёһо гуримуудай үндэһөөр энэ съезд Россидахи марксис организацинуудые нэгэдүүлжэ түгэсхэһэн юм. Революционно-пролетарска партиие суртал бодолой, эмхидхэлэй талаар бэлдхэхэ, оппортунис этэгээдүүдтэй хахасаха хэрэгтэнь Ленинэй байгуулаад, ударидажа ябаһан «Искра» газетэ гайхамшаг аша габьяатай байһан юм гээд «РСДРП-гэй II съездын болоһоор 70 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Шэнэ түхэлэй пролетарска парти, большевигүүдэй парти байгуулха гээшэ РСДРП-гэй II съездын шухалын шухала зорилгонь байһан юм. Большевизм болбол политическэ үзэл бодолой шэглэл ба политическэ парти боложо, 1903 онһоо хүдэлжэ байнхай гээд Ленин бэшэһэн байдаг.

БОЛЬШЕВИЗМЫН ИЛАЛТА

РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо

(Сибирьтэхи социал-демократическа организацинуудта большевизмын илаха хэрэгтэ „Искра“ газетын үүргэ)

Ленинскэ «Искрын» ажал ябуулга, шэнэ түхэлэй марксистска партиин бии болоһон ушар хадаа бүхы Россидахи хүдэлмэришэнэй, социал-демократическа хүдэлөөндэ айхабтар ехэ нүлөөтэй байһан, партиин нютагуудтахи комитедүүд болон организацинуудта революционно, большевик шэглэлэй илаха хэрэгтэнь түлхисэ болоһон байна. Иимэ нүлөөн доро Сибирьтэхи социал-демократическа организацинууд бүрилдэһэн түүхэтэй. XIX зуун жэлэй эсэс багаар Сибириин городуудта марксис литература таража эхилээд, хүдэлмэришэд болон һурагшад залуушуулһаа бүридэһэн түрүүшын социал-демократическа бүлэгүүд, кружогууд бии боложо эхилнэ, 1901 ондо түрүүшын бүхэсибириин социал-демократическа союз байгуулагдаа. Энэл жэлдээ Эрхүүдэ, 1902 ондо Красноярскда, Шэтэдэ социал-демократическа комитедүүд бии болоо һэн.

Сибириин социал-демократическа бүлэгүүдэй нэгэдэхэдэнь, «Искра» 11-дэхи номертоо амаршалаа һэн. Тиигэхэ зуураа эдэнэрэй алдуунуудые—ниитэ арадай хүдэлөөнһөө аминдаа байхашуугаар тайлбарилдаг алдуунуудые шүүмжэлһэн.

В. И. Ленинэй, «Искрын» ударидалга доро Сибирьтэ революционно социал-демократическа хүдэлөөн бии боложо хүгжэһэн, энээндэнь ленинскэ шэглэл илаһан юм. 1901—1902 онуудта Сибирьтэхи социал-демократическа союзай хүтэлбэрилхы зургаан «экономистнуудай» гарта байгаа. В. И. Ленинэй «Юу хэхэб?» гэһэн зохёолынь Сибириин залуу социал-демокрадуудта ехэ нүлөө үзүүлбэ. «Энэ номые гараараа буулгаад тараадаг, кружогуудта уншадаг, энэ номой заабаряар «экономистнуудтай», эсернүүд болон бусад дайсадтай тэмсэл ябуулдаг бэлэй»,—гээд Сибирьтэхи революционно хүдэлөөндэ хабаадагшадай нэгэн М. А. Ветошкин бэшэһэн байдаг. Энэ ном соо тодорхойлһон, удаань «Искра» газетэдэ хэблэгдэжэ, Сибириин залуу социал-демокрадууд «Искрын» бүлэг байгуулба. Түрүүн Томск, Эрхүүдэ иимэ бүлэгүүд бии болоо һэн. Экономистнуудые союзһаа түрижэ гаргаад, эдэнэр хүтэлбэрилхы зургааниень гартаа абаба. Һүүлээрнь, 1903 ондо В. И. Ленинэй ном соо заагдаһанай ёһоор, Сибириин союз өөрын «программын мэдээсэл» гаргаа һэн. 1903 оной январь һарада гаргаһан мэдүүлгээрээ Сибириин социал-демократическа союз РСДРП-гэй комитет боложо орохо тухайдаа соносхобо гээд 1903 оной мартын 1-дэ 35-дахи номертоо «Искра» бэшээ һэн. Шухала шухала удха шанартай, эмхидхэлэй болон тактикын асуудалнуудаар энэ союз «Искрын» организацитай һаналаа нэгэдэнги байһанаа, «Искрые» хүтэлбэрилхы орган гэжэ мэдэрһэнээ мэдүүлээ.

Сибириин социал-демократическа Союзай «Искрые» хүтэлбэрилхы орган гэжэ мэдэрһэнэй удаа 1903 оной февральда РСДРП-гэй Эрхүүгэй комитет, удаань Красноярска болон бусад комитедүүд мүн лэ «Искрые» хүтэлбэрилхы орган гэжэ мэдүүлһэн юм. Эрхүүгэй комитедэй мэдүүлгэ олон болгогдоод, губерни дотороо, түмэр харгые зубшуулаад тараагдалай. «Искра» газетын редакциин секретарь Н. К. Крупскаягай бүридэлдэ абаһан материалнууд соо энэ мэдүүлгэ байгаа. Тиигээд 1903 оной апрелиин 1-дэ 37-дохи номерто энэ мэдүүлгэнь сүм хэблэгдэһэн байна.

Сибириин социал-демократическа организацинуудай «Искрые» мэдэрһэнэй удаа холбоо барисаань бата боложо һайжарна. 1903 оной юһэн һарын туршада Сибириин союзһаа, тэрэнэй комитедүүдһээ 60-аад элдэбын материал редакцида ороһон байгаа. 1903 ондо «Искрын» редакцида Сибирьһээ ерэһэн түрүүшын бэшэг Томскһоо январиин 5-да ороо гээд бүридхэлдэ абтанхай, февраль һараһаа эхилээд, һара бүри арбаад бэшэг ородог болоһон байба. «Искрын» номернуудые ходо эльгээжэ байхыень, тэдэниие олошоруулхыень Сибириин организацинууд бэшэгүүд соогоо эрилтэ хэдэг, холбоо байгуулха газараа мэдээсэдэг бэлэй.

«Литература маша хэрэгтэй болоо. Хаа хаанагүй иимэ литература тон шухала болонхой»—гээд Эрхүүһээ бэшэһэн байдаг. 42-дохи, 43, 38-дахи номернуудые ерээд, газетэ эльгээдэг нэгэ газарые ондоо болгоһон тухайдаа мэдээсээ һэн. Эрхүүгэй комитедэй хүдэлмэридэ хабаададаг Буряадай түрүүшын революционернүүдэй нэгэн А. А. Голяновский «Искратай» холбоо бэелүүлдэг гээд нэрыень, байдаг газарыень Сибириин союз мэдээсэһэн байна.

Парти доторой байдал тухай, илангаяа РСДРП-гэй II съезддэ бэлдэхэ үедэ, болоһонойнь һүүлээр парти доторой тэмсэл тухайда «Искра» Сибириин организацинуудта ходо мэдээсэжэ байһан юм. Партиин II съезд зарлаха Эмхидхэлэй комитедэй байгуулагдаһан тухайда «Искра» бүхы искровскэ организацинуудта мэдээсээ һэн. Эмхидхэлэй комитет байгуулха тухай мэдээсэлые 1903 оной январь һарада (32-дохи номерто) хэблээ. Сибириин социал-демократическа организацинууд энэ мэдээсэлые ехэ һайшаан хүлеэжэ абаа.

Сибириин Союзай Эмхидхэлэй комитедтэй холбоо байгуулжа, 1900 онһоо хойшо хэһэн хүдэлмэри тухайдаа тоосоо хэһэн байна. «Искрада», партиин II съезд зарлаха Эмхидхэлэй комитедтэ зорюулжа, Сибириин социал-демократическа организаци мүнгэ эльгээдэг байһан юм. 1903 оной нюурта Сибириин союз, Томскын, Эрхүүгэй комитедүүд мянгаад түхэриг эльгээһэн гээд дансанууд дээрэһээ элирнэ.

Революционно марксизмын парти байгуулха тухай Ленинэй түсэбые Сибириин социал-демократическа бүхы организацинууд һайшааһан байна. Сибириин союз энээн тухайдаа тусхай мэдүүлгэ хэһэн юм.

Ленинскэ «Искрын» ударидалга доро 1902 оной июль һарада Эрхүүдэ (1902 оной эсэс багаар Сибириин союзай хүтэлбэрилгэ эндэ ерэһэн байгаа) РСДРП-гэй Сибириин союзай I конференци болобо. Н. Н. Барановскиин хэлэһэнэй ёһоор, энэ конференци хадаа революционно марксизмын үзэл сурталда шахаа тангариг үгэлгын хуралдаан болоһон юм. Партиин съезд тушаа Ленинэй эмхидхэлэй түсэбтэ харша һанал бодол конференци дээрэ хэлэгдэһэн байгаа. Союзай нютагуудтахи организацинууд, союзна комитедшье энээниие һүүлдэнь заһаһан юм. Сибириин социал-демократическа бүхы организацинууд партиин съезд зарлахын түлөө һанамжаяа үгөө бэлэй. Сибириин союзые түлөөлһэн Троцкий, Мандельберг гэгшэд Сибириин социал-демократическа организацинуудай тон тодо хараа шугамай байһаар байтар съездын эхилхэһээ хойшо оппортунис этэгээдүүдэй тала баримдалба. Ямар зон маниие түлөөлөөб, тэдэнэр юундэ Лениндэ эсэргүүгээр тэмсээб гэжэ эдэ организацинууд съездын дүүрэһэн хойнол мэдээ бэлэй.

II съездын хүдэлмэри тухайда, партиин центральна эмхинүүдтэ орохоёо арсаһан меньшевигүүд ямар гэмээр тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд тухайда большевик «Искра» сентябриин 20-до (октябриин 3-да) Сибириин союзда эльгээһэн бэшэг соогоо тон зүбөөр мэдээсээ һэн. II съездын хүдэлмэри тухайда, парти доторхи байдал тухай, Сибириин союзай хоёр делегадай хараа бодол тухай сентябриин 29-дэ (октябриин 12-то) Эрхүүгэй комитедтэ эльгээһэн нүгөө бэшэг соогоо мэдээсэбэ.

Загранична лигиин съезд тухай, большевигүүдэй тактика тухай, Плехановай худхаһан, гэдэргээ сухариһан тухай, редакциин Центральна органһоо, партиин Советһээ В. И. Ленинэй гараһан тухай Н. К. Крупская Эрхүүгэй комитедтэ октябриин 29-дэ (ноябриин 11-дэ) эльгээһэн бэшэг соогоо мэдээсэһэн байдаг.

Эдэ бэшэгүүдые абаад байхадаа, Сибириин социал-демократическа организацинууд хуушан «Искрын» хараа шугамда үнэн сэхэ байһанаа, В. И. Ленинэй хараа бодол бүримүһэн дэмжэжэ байһанаа дахин дабтажа мэдүүлээ һэн. «Сибириин союз, Сибириин бүхы комитедүүд центрнүүдэй арсалдаанда Ленинэй хараа шугам эрид шууд баримтална, энэ асуудалаар ондоо һанал бодол байхагүй, Сибириин делегаци бологшод энэ асуудалаар Сибириин союзые түлөөлнэгүй. Делегат бологшодой һанал бодол до орходоо Сибириин болон комитедүүд це[...] болоһон арсалдаанда [...] ондоо хараа бодол б[...] тална» гэһэн тусхай [...] дүүлгэ эдэнэр хэбл[...] һэн.

Партиин II съездын [...]лээр тохёолдоһон [...]шээлтэй үе сагташье [...]риин социал-демократ[...] организацинууд ху[...] «Искрын», револю[...] марксизмын тугта, ү[...] талда үнэн сэхэ занда[...]һан юм. Мүн парти[...] съезд зарлахын түлөө[...] сэлэй үедэшье Сибири[...]юз марксизмын хара[...]гам баримталһан ш[...] байгаа, съезд татах[...]лөө һаналаа үгөө бэ[...]

«Искрын» нүлөөнэй[...] РСДРП-гэй II съезд [...] илаһан большевизмын[...] сурталай ашаар Сиб[...] союзда Ленинэй [...] илаһан, Сибириин [...]зацинууд суртал б[...] болон эмхидхэлэй та[...] хижэһэн байна. П[...]ска интернациона[...] тугта үнэн сэхэ [...] РСДРП-гэй Сибириин[...] низацинууд Сибириин[...] ондоо үндэһэ яһатан[...] тоодо буряад тар[...] ажалшадай дунда ехэ[...] мэри ябуулдаг бэлэ[...]нэй ашаар национал[...]лөөрэлгын хүдэлөөнд[...]кратическа шэглэл ш[...]һан, Россин пролета[...] нютагай үгытэй про[...] шуу таряашадтай [...] байгуулха аргатай б[...] юм. Иигэжэ Буряад [...] большевик органи[...] бии боложо, социал[...]люциин илалта ха[...] байна.

Б. МИТУ[...]
түүхын эрдэмэй канд[...]

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

шатые—гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй уулзалгые болохотойдо тоолон сэгнэхэ зуураа, аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэд иимэ hанал бодолтой байhанаа элирхэйлбэ: Европодо үнэхөөрөө бата бэхи эб найрамдал тогтоогдохо гэhэн этигэл найдабаряа арадуудай холбодог энэ зүблөөнэй хүдэлмэри, тэрээндэ хабаадагшадай хүсэлэл оролдолго гаргаад байгаа hаань, энэ жэлдэшье дүүргэгдэжэ яhала болохо. Зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые политическэ хүнүүдые улам үргэхын тула тэрэнэй түгэсхэлэй шатые дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ шухала байна.

Европын гүрэнүүдэй хоорондо хашалта болон адли бэшэ байлгаhаа сүлөө томо хэмжээнэй, удаан сагай экономическа холбоо барисаа байгуулхын түлөө, бүхы оронуудай арад олониитын дунда үргэн, олон янзын холбоотой байхын түлөө, туризм болон спортын талаар холбоо барисаа hайшаахын түлөө, культурна холбоо барисаа хүгжөөхын, оюун бодолой баялигаараа андалдажа байхын түлөө социалис оронууд оролдоно. Эдэ бүгэдэ хадаа арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлхэ, бэе бэеэ ойлголсон байха хэрэгтэ зорюулагдана. Иимэ хани харилсаан болбол гүрэн бүхэнэй бэеэ даанхай байдалые нарин нягтаар хүндэлхын, тэрэнэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй, орон бүхэнэй хуули ёhонуудые, тэрэнэй ёhо заншалнуудые сахилгын хэмжээн соо хүгжөөгдэхэ ёhотой гэжэ социалис оронууд хараадаа абана. Иимэ хани харилсаан Европын бүхы арадуудай, мүн арад бүхэнэй аша туhада харюусаха байна.

Олониитын хүсэнүүдэй мүнөө эдэбхижэжэ байhан ажал ябуулга ехэ хангалтаар тэмдэглэгдээ. Эдэ хүсэнүүд Европые эб найрамдалай түбин болгохо, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ түүхын зорилго шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэжэ шадаха байна.

Политическэ талаар hуларалгые буу зэбсэг хуряалгада туhалха сэрэгэй hуларалгаар батадхахын тула социалис оронууд шууд сэхэ оролдолго гаргана. Түб Европодо буу зэбсэг ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо талаар байгша оной октябрьда Венэдэ болохо хөөрэлдөөнүүдые тэдэнэр ехэ удха шанартай дээрэ тоолоно.

Түгшүүрилтэ байдал hуларуулха ябадал үргэдхэлгые, тэрэнииe бүхы дэлхэй дээрэ тараан нэбтэрүүлгые шухала гэжэ социалис оронууд тоолоно. Энэ ушар хадаа нэн түрүүн империалис ээрхэг түримхэй ябуулгануудhаа уламжалан гараhан хёмороото байдалые хойшолуулангүйгөөр гуримшуулха гэhэн эрилтэ табина.

Парижай хэлсээе бүхы талаhаа хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ, хуби заяагаа өөhэдөө шиидхэхэ арга боломжо Индохитадай арадуудта олгохо, бүхы Индохитадта үнэн зүб, эб найрамал тогтоохо гэhэн эрилтэ табидаг Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамай Республикын саг зуурын революционно правительствын хараа бодолые хэлбэришэгүйгөөр дэмжэжэ байhан ушар дахинаа баталагдаа; вьетнам арадтай интернациональна hаналаа нэгэдэнги байhанаа, ДРВ-дэ шухала хэрэгтэй туhаламжа хүргэхөөр, аха дүүгэй хани харилсаа бэхижүүлхэээр бэлэн байhан ушар тодорхойлогдоо.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал эгээн шанга асуудалнуудай нэгэн байhаар. Тэрэ хадаа эзэмдэhэн араб газар дээрэhээ Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргахын, энэ районой, Палестинын араб арадые оруулалсан, гүрэнүүд болон арадуудай бэеэ даанхай байдалые, хуулита эрхэнүүдыень хүндэлхын үндэhөөр эндэхи оршон байдал гуримшуулагдаха ёhотой.

Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, гүрэнүүдэй амгалан ёhоной харилсаа хүгжөөхэ политика арадуудай, дэлхэйн түрүү эб найрамдалда дуратай бүхы олониитын зүгhөө халуунаар дэмжэгдэнэ. Зүгөөр энээнтэй хамта «хүйтэн дайнай» hанаашалгатайгаар ябуулга хэдэг, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулгада эсэргүүсэдэг, сэрэгэй бэлэдхэлые, сэрэгэй бюджедые ехэ болгохо гэжэ эрмэлзэдэг хүсэнүүд бии зандаа. Эдэ хүсэнүүдэй политика тушаа сэг үргэлжэ hэргэг байха, дэлхэйн ниитын hанал бодолые төөрюулхэ, арадуудай хоорондо этигэлсэхэгүй, харша ябадал hүжэрөөхэ, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха хэрэгые социализмын хараа бодолдо хоро хэхын тулада хэрэглэхэ гэhэн тэдэнэй hэдэлгэдэ эсэргүүсэлтэ хэхэ шухала.

Социалис гүрэнүүд ангиин шууд сэхэ гадаадын политика ябуулна. Эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хараа шугам, бүхы оронуудай, түбинүүдэй арадуудай хэдэг сүлөөрэлгын тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэнги байха, тэдэнэй эрхэ сүлөөдэ, бэеэ даанхай байдалда, хуби заяагаа өөhэдөө тодорхойлхо эрхэдэнь гараа хүрэхэ ябадалда харюу үгэхэ — эдэ бүгэдэ энэ политикын таhаршагүй хубинь юм.

Социалис болон коммунис байгуулалтые амжалтатайгаар ябуулхын тула, эдэ оронуудай арадуудай ажаhуудалай, соёл культурын саг үргэлжэ ургажа байхын тула социализмын оронуудай экономическа хани харилсаанай туйлай ехэ удха шанарые хараадаа абажа, социалис экономическа интеграциин хүсэд дүүрэн программые бэелүүлгын ябаса, экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй ажал ябуулгые саашадань hайжаруулха гол шэглэлнүүд зүбшэн хэлсэгдээ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай гол анхаралда эдэ асуудалнууд саашадаашье байха ёhотой гэжэ баталагдаа.

Эб найрамдалай социальна дэбжэлтын хэрэгэй амжалтада коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй бэхижэжэ байгаа нэгэдэл туhална, гээд уулзалга дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудые эшэ үндэhэн болгоhон уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй жагсаалай хэлбэришэгүй ургалта, бүхы оронуудай коммунистнуудай аха дүү ёhоной нягта хани харилсаан болбол түгшүүрилтэ байдал hуларуулгые бэхижүүлгэдэ, эб найрамдал болон социализмын үзэл сурталай мандалгада саашадаашье элитэ ехэ үүргэ дүүргэжэ байха гэжэ этигэжэ байhан ушар тодорхойлогдоо.

III.

Социалис оронуудай хоорондо бүхы талын хани харилсаа хүгжөөхэ, социализмын, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгэй аша туhада уласхоорондын оршон дээрэ ажал ябуулгаяа тааралдуулан бэелүүлхэ эрмэлзэлгэтэй байhанаа уулзалгада хабаадаhан аха дүү бүхы партинуудай хүтэлбэрилэгшэд нэгэн hаналтайгаар онсолон тэмдэглээ.

Уулзалга үнэн сэдьхэлэй, хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө.

ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЫЕМНАЙ УЯЛГАЛНА

Арадай гэгээрэл тухай хуулиин проектые совет арад, тэрэ тоодо багшанар үргэнөөр зүбшэн хэлсэhэн, эхэнхидээ hайшааhан байна. Энэ тон шухала асуудалаар болоо байhан СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи зарлалай 6-дахи сесси болбол арадай гэгээрэлэй хүгжэн hалбарха хэрэгтэ Коммунис партиин, Совет правительствын тон ехэ анхарал хандуулдагые үшөө дахин гэршэлнэ гээшэ.

Ушар иимэhээ арадай гэгээрэлэй түлөөлэгшэд залуу үетэнииe имагтал коммунис үзэл бодолтойгоор, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ уялгатай бшуу.

СССР-эй Верховно Соведэй абаhан хуули соо арадай гэгээрэлэй ёhо гурим, хараа шэглэл бүгэдөөрэн хараалагдаhан байна. Бүхы hургуулинуудай гурим заншалые халаh абаха, дүй дүршэлдөө hуралсаха тон зүб гэжэ hаналтай. Тиихэдэ эрдэм техникэ, соёл болон искусствын шэнэ үндэр туйлалтануудта түшэглэхэ шухала.

Бүгэдэ ниитэ дунда hуралсал гүйсэд hайнаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Хайшан гэжэ бэелүүлхэб? Энэ талаар хараа шэглэл тодорхойлогдоно. Жэшээнь, юрэнхы эрдэмэй hургуули, техническэ мэргэжэл олгохо училищи болон тусхай дунда hургуулинуудта ямаршьегүй hураха байна ха юм. Хэнэйшье мэдэhээр, хүбүүд, басагаднай эхэнхидээ дунда hургуули дүүргэжэ гарадаг бэзэ. Тиимэhээ хуули дотор тэрэнэй уг зорилго, ёhо гурим тухай тон зүб хэлэгдэнэ.

Техническэ мэргэжэлэй училищи энэ талаар мүнөө тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Дунда эрдэмтэй болохоhоо гадна, промышленна предприятида хүдэлхэ мэргэжэлтэй болоно бшуу. Гадна үндэhэн hургуулинуудай талые онсолон хараhаниинь бүришье hайшаалтай. Ород гү, али түрэлхи хэлэн дээрэ үхибүүдэй hуралхань түрэлхидэйнь дуранhаа дулдыдаха байна.

Юрэнхы эрдэмэй hургуулида бүхы үхибүүд hуралсаха ёhотой. Тиимэhээ үхибүүдые түлөөhэгүйгөөр hургуулидань асарха, мүн гэртэнь абаашаха, гүйсэд hайн түхеэрэлгэтэй интернадуудые олоор бариха болоно. Хуулиин ёhоор хадаа предприяти болон эмхи зургаанууд hургуулида, мүн hуража байhан залуушуулда али бүхы арга туhаламжа хүргэхэ ёhотой.

Юрэнхы эрдэмэй hургуули, интернат-hургуули, хүүгэдэй гэр болон тусгаар hургуулинуудые олоор бариха тухай хуули соо тэмдэглэгдэнэ. Коммунис партиин, Совет правительствын үхибүүдэй хуби заяан тушаа эсэгэ ёhоной анхарал хандуулжа байhые эдэ бүгэдэнь гэршэлнэ ха юм. Гадна пионернүүдэй Ордон болон байшангуудые, хүүгэдэй станци болон бусад эмхинүүдые бариха гэжэ заана. Үхибүүдэй бэлиг шадабаряа тон зүбөөр хүгжөөжэ, эрдэм техникэ, искусство болон спортоор hонирхожо байха тушаань манай гүрэн hаналаа табина гээшэ.

Марксистско-ленинскэ үзэл суртал hайса мэдэхэ дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдые олоор бэлдэхэ тухай хэлэгдэнэ. Энэнь тон зүб. Эрхим hайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд үйлэдбэридэ ехэ туhа хүргэхэ бшуу.

Манай институдай коллектив арадай гэгээрэл тухай Хуулиин проект үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, халуунаар hайшааhан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси дээрэ арадай гэгээрэл тухай Хуулиин баталан абтаад байhанда бидэ, багшанар ехэтэ баясанабди. Энэ шухала асуудалаар абтаhан хуули бидэниие улам зоригжуулжа, залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа үгэхыемнай уялгална.

М. МАНГАДАЕВ,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай проректор.

МАТЕМАТИГУУДАЙ ХУРАЛДААН

Зүүн Сибириин технологическа институдай актова зал соо математигуудай бүхэсоюзона hургуули-конференци уржадэр хүдэлмэреэ эхилбэ.

Тус институдай ректор Д. Ш. Фролов конференциие нээгээ. КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй зүгhөө КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайвода суглараагшадые халуунаар амаршалаад, республикынгаа арадай ажахы болон тэрэнэй туйлалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Түрүүшын үдэрэй пленарна заседани дээрэ СССР-эй Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн, тэрэнэй Сибириин отделениин математикын институдай директор, Социалис Ажалай Герой, Гүрэнэй шангай лауреат, академик С. Л. Соболев «К теории оптимальных куботурных формул» гэhэн темээр элидхэл хээ.

Улаан-Үдэдэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байгаа энэ hургуули-конференциин хүдэлмэридэ Москва, Ленинград, Вильнюс, Ташкент, Воронеж, Кемерово, Новосибирск, Свердловск, Эрхүү болон бусад хото городуудhаа ерэhэн 21 доктор, 30 гаран кандидат хабаадана.

Конференциин хүдэлмэри августын 6 болотор үргэлжэлхэ.

Манай корр.

Хүн зоной аша туhада

1973 ОНДО Хабаровска эмальзавод, түсэбтэ табан жэлэй эхин үеынхидэ орходоо, 1 миллионоор олон эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха. Тус предприяти шаажан гүйлгэhэн амhарта гаргажа, Алас-Дурна зүгэй, Сибириин ба холын Хойто зүгэй хото городуудай hуурин тосхонуудай хүн зониие хангадаг юм. Аяга амhартын гоё hайхан үнгэтэй, шанар hайнтай байхынь түлөө заводой коллектив ехэ оролдолго гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой уран зурааша Любовь Сапрыкина ажалдаа. Шэнэ эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгада эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнгаа түлөө тэрэ 1972 ондо ВДНХ-гай дипломоор шагнагдаа hэн.

АПН-эй фото.

«РЕПЕРТУАРАЙ ХУУДАҺА» УНШАХАДА...

АЖАГЛАЛТА

Арадай уран бүтээлэй республиканска байшанда хоёр hарадаа нэгэ дахин «Репертуарай хуудаhан» гаргагдадаг. Тэрэнэй июнь hарын номертой танилсагдаа. «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан» гэжэ томоор бэшэгдэhэн гаршаг түрүүшынь нюурта аржына. Доронь Буряад ороноо магтан бэшэhэн ахамад зохёолшодой шүлэгүүдые хоёр хэлэн дээрэ уншанабди. Юу хэлэхэб! hайхан шүлэгүүд!

«Репертуарай хуудаhые» саашань ирахадамнай, В. Лубсановай «Орденто Буряадай ой» гэhэн уран зохёолой-хүгжэмтэ найруулга анхаралыемнай татана.

Энэ найруулга тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Уншагшад, тэрэниие анхаралтайгаар уншаад, hүүлээрнь хүдөөгэй клуб соо hуугаад, сценэ дээрэhээ хаража, шагнажа hуухандал бодоод үзэгты даа. Концерт хүтэлбэрилжэ байhан хүбүүн басаган хоёр урдатнай гараад лэ, мэдэжэ байhан юумэ тухайтнай ута унжагайгаар хөөрэжэл байха юм. Забhар соонь 5—6 дуун зэдэлнэ, хоёр хатар дурадхагдана, хэдэн шүлэг уншагдана. Тэдэнэй дунда, юундэшьеб, бү мэдэе, Г. Чимитовэй «Гүйгөөшэ» гэжэ басни оруулагданхай. Басниие би хэрэггүй, үлүү юумэн гэнэ бэшэб. Зүбөөр хэрэглэгдэhэн газартаа тон шухала зүйл ааб даа. Теэд эндэ, «Орденто Буряадай ой» гэhэн найруулга соо няагдаашьегүй ябаа hаань, боломоор лэ hэн.

Саашань хүбүүн басаган хоёрой уншаха хэhэг хөөрөөнэй хажуугаар, Сэжэдмаа Рыгзэмаа (баhа хөөрэлдөөгөөр үгтэhэн) хоёр орожо, найруулгые даншье hаа хүндэрүүлжэрхинэ. Хүнэй анхаралда табигдаhан зүйл гээшэ hонин, хүхюун, hайхан байхадаа, харагшын сэдьхэлые эстетикын талаар ханааажа шададагынь элитэ бшуу.

Концерт эрхилжэ байhан хүбүүнэй соносхол дээрэ тогтоё. Тэрэ хонгёо гэгшын хоолойгоор:

— СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоин, РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков... — гээд лэ үшөө зургаан артистын нэрэ, обогые бүхы хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэйнь тооложо ерээд, эдэнэр концертдэмнай хабаадахагүй гэжэ соносхоно. Түрэл республикынгаа 50 жэлэй ой тухай түүрээн домоглоhон түүхэтэ энэ ушарай үедэ хүнгэн, баримтагүй үгэнүүд юундэ хэлэгдэнэб? Ойлгогдоногүй. Юрын наадан дээрэ, енеэдэтэй шогтой найруулгаханууд соо хэрэглэхэдэ (шогой түлөө), одоо яаха бэлэй даа. Тобшолон хэлэхэдэ, тус найруулгын уран зохёолойнь тала хүгжэм дуугаа булижархёо.

«Репертуарайнгаа хуудаhа» саашань ирая. Буряад, ород хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн дуунууд ба шүлэгүүд hуруулга соо няагдаашьегүй... барина. Тэдэнэй удха, аялга тухай зохёолшод, хүгжэмшэд hаналаа хэлүүжэг. Харин би эдэнэрэй үзэгэй болон сэглэлтын алдуунууд дээрэ тогтохо хүсэлтэйб. Юундэб гэхэдэ, иимэ.

«Репертуарай хуудаhан» олоной үзэмжэдэ табигдадаг. Хото, хүдөөгэй уран hайханай коллективүүд, соёлой хүдэлмэрилэгшэд тэрэниие ажал хүдэлмэридөө хэрэглэдэг. Тиихэдэ hургуулиин багшанар болон hурагшад hонирхон харадаг, мүн лэ хэрэглэдэг байна. Тиимэ тула тус хуудаhые үзэгэй, сэглэлтын алдуутайгаар гаргажа болохогүй ха юм. Буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн бүхы юумэнэй нэгэл дүримөөр, нэгэл янзаар бэшэгдэхэ байhаниинь мэдээжэ.

Июнь hара соо гараhан хуудаhанhаа хэдэн баримта дурдая. Нэгэдэхи нюурай шүлэгүүд соо алдуу үгы янзатай. Харин 2-дохиhоо 5-дахи нюур дээрэ үргэлжэлhэн уран зохёолой-хүгжэмтэ найруулга соо юу хэзэн бии даа. Түрүүшээр үзэгэй болон удхын алдуу. Басаганай хэлэhэн түрүүшын хэhэг соо **hайндэрөөр** гэжэ үгэ **hайндэрээр** гэжэ буруу бэшээтэй байна. Тиихэдэ нэгэ мэдүүлэл абажа харая.

Үнгэрhэн зуунай үедэ манай энэгүүр аян замдаа ябахадаа агуухэ уран зохёолшо Антон Павлович Чехов манай Буряад орон тухай замайнгаа тэмдэглэл соо ингэжэ бэшэhэн байдаг. Энээхэн мэдүүлэлдэ алишье талаhаань ажаглалта хэмээр. Нэгэдэхеэр, **үнгэрhэн зуунай** гэхын орондо **үнгэрhэн зуун жэлэй** гэбэлнь, hураггүй тодо, ойлгосотой болохо hэн. Хоёрдохёор, **«энээгүүр»** гэхэ аад, **«энэгүүр»** гэжэ бэшээтэй. Гурбадахяар, **«ябахадаа»** гэжэ үгын hүүлдэ запятой табигдаха ёhотой. Энэмнай причастна оборотдой мэдүүлэл ха юм. Тус мэдүүлэлые зүб болгоод бэшэхэ болоо hаа, иимэ байхаар:

Үнгэрhэн зуун жэлэй үедэ манай энээгүүр аян замда ябаhан агуухэ уран зохёолшо Антон Павлович Чехов замайнгаа тэмдэглэл соо манай Буряад орон тухай ингэжэ бэшэhэн байдаг: hүүлдэнь хоёролжон точко табигдаха. Юуб гэхэдэ, Чеховэй хэлэhэн үгэ угтэнхэй.

Саашань. **Түүхэтэ** ой — **түүхэдэ** ой, дуулга **дээгүүр** — дуулга **дэгүүр**, хээрын **эмнигэй** — хээрын **эмнигүй**, дуун дары **соностожо** — дуун дары **соносхожо**, шэбэнэн **hагад** — шэбэнэн **hагаад** гэхэ мэтын анхаралгүй хандалгын алдуунууд уншагшын нюдэндэ тороно. Тиихэдэ найруулга соо сэглэлтын тэмдэгэй олон алдуу бии.

Нимэрхүү янзын алдуунуудай хожом дабтагдахагүйн тулада, «Репертуарай хуудаhа» гаргагшадта эндэ ажаглалта хэгдэбэ.

В. ТОКТОХОЕВА.

ДУРАТАЙ МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ...

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

Валентина Николаевна Сухановагай наймаалагша болохо гэhэн бодолой хэзээ түрэhэн тухай хэлэхэнь бэрхэтэй. Колесовскын долоон жэлэй hургуули дүүргэhэнэйнгээ удаа, Улаан-Үдын худалдаа наймаанай hургуулида ороhон юм. Шэлэhэн мэргэжэлдээ дурлаhан дээрэhээ hайнаар hурадаг hэн.

Тиигэжэ hургуулияа дүүргээд, Улаан-Үдын эдеэ хоолой арбадахи магазинда хүдэлхөөр эльгээгдэhэн. Басаганай шэнэ газартаа дадатарнь, дүршэлтэй болоhон наймаалагшад ехэхэн туhа хүргэhэн байха. Тиигэ тиигэhээр Валентина басаган худалдаа наймаанай эди шэдидэ түргэн hуража, хүн зониие түргэн бэрхээр хангадаг болобо. Теэд Валентина түрэл нютагтаа ошожо хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэдэг hэн...

Тэрэ гэhээр В. Н. Суханова 15 жэлэй турша соо Кабанскын райподо хүдэлнэ. 1960 онhоо хойшо Нюки тосхондо магазиниие даагшаар хүдэлжэ байнхай.

Нюки тосхоной магазинда hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ юумэн хэгдээ. Валентина Николаевна худалдаа наймаанай түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлээ. Жэшээлхэдэ, магазинда ороошодой эд бараа өөрөө шэлэжэ абаха арга аймаг соогоо эгээн түрүүлэн нэбтэрүүлжэ эхилhэн байна. Эндэ эдеэ хоолой зүйлнүүд аятай зохидоор табяатай. Наймаалагша ассортимет тухай оролдолго гаргадаг, худалдан абагшадай захиhан юумые баазаhаа саг дары асархые оролдодог. Тиимэhээ Валентина Николаевнагай даадаг энэ магазинай коллектив хахад жэлэйнгээ түсэб 106,6 процент дүүргээ.

В. Н. Суханова эршэтэй ажалайнгаа түлөө Кабанскын райпогой правлениин Хүндэлэлэй грамотануудта, мүнгэн шанда хүртэhэн. Һаяхан манай республикын табин жэлэй ойтой дашарамдуулан, Валентина Николаевна Суханова Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

А. МЕЩЕНИН.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда, агитациин таhагай hарадаа хоёр удаа гарадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадта тараагдаба.

Блокнодой түрүүшын хуудаhануудта «РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо» гэhэн гаршаг доро түүхын эрдэмэй доктор Б. Батуевай «Тэмсэлэй зохёон байгуулхы ленинскэ парти» гэhэн hонирхолтой статья хэблэгдэнхэй. Удаань КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагшын орлогшо Б. Николаевай «Орооhо таряа үйлэдбэрилгэ—гол зорилго» гэhэн статья толилогдобо.

1973 оной гурбадахи кварталда политинформаторнуудай хөөрэлдөө үнгэргэхэ, лекци уншаха тусхай жэшээтэ тематика үгтэбэ.

О. Дарусенковэй «Монкадо: хорин жэл үнгэрөөд байхада» гэhэн тэмдэглэл «Уласхоорондын темэдэ» гэhэн булэгтэ хэблэгдэбэ.

АРАДАЙ ЗАСАГАЙ жэлнүүдтэ Польшын Арадай Республикын ниислэл хото — Варшава танигдашагүй болоторoo хубилаа. Дайнай үедэ үнэhэн тоброг болоhон энэ хото гушаад шахуу жэлэй турша соо сүм hэргээгдэжэ, мүнөө Европын гоё hайхан хотонуудай нэгэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Варшава хотын үйлсэнүүдэй нэгэн.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ҮРЭ ДҮН

ВАРШАВА. Социалис оронуудай холбоо барисаа бэхижүүлдэг экономическа харилсаан Венгриин гуталай промышленностиин хүгжэлтэдэ hайнаар нүлөөлнэ.

Арбаад жэлэй саада тээ Венгридэ жэлэй турша соо 26 миллион паар гутал оёгдодог байгаа. Харин мүнөө республикын промышленность ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар, ехэ захил дүүргэдэг болоhоной ашаар 40 миллион паар гутал оёдог болонхой. Гаргаhан продукцинггаа гурбанай нэгэ хубиинь гол түлэб социалис оронуудта эльгээдэг юм.

Социалис оронуудаар

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР — МИЛЛИОН ТОННО

ПРАГА. 109,2 миллион тонно ашаан. Чехословакиин түмэр замшад байгша оной түрүүшын хахадые иимэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэбэ. Тиихэдээ түсэбhөө гадуур 1 миллион үлүүтэй тонно ашаан зөөгдөө.

Энэ жэлдэ 220 шэнэ электровоз ба тепловоз, ашаа зөөхэ 4.500, пассажирска 400 шахуу вагон ороной холын замда гараха юм.

Түмэр замай томо барилгануудые — Прагын гол вокзалай шэнэ байра, Советскэ Союзай хилэ шадар ашаа буулгаха ехэ станци — бүтээхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байнхай.

Оронойнгоо түмэр замые шэнэдхэн hэльбэхэ хэрэгтэ Чехословакиин правительство 1,5 миллиард крон мүнгэ мүнөө жэлдэ hомолбо. Тиин ЧССР-тэ үшөө 750 километр, электрижүүлэгдэhэн шэнэ түмэр зам жэлэй дүүрэтэр ашаглалгада оруулагдахань. Табан жэлэй туршада орон доторхи түмэр харгыгаар ашаа зөөлгэ 20 процентээр гү, али дайнай урда тээхи жэлнүүдтэй сасуулбал, түмэр харгыгаар ашаа зөөлгын хэмжээн 5 дахин нэмэхэ байна.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭН НЭМЭНЭ

БЕЛГРАД. «Власина» гэжэ гидроэлектростанциин хоёрдохи ээлжээнэй hуури табилгын баяр ёhолол Босилеград (Сербиин зүүн-урда зүг) шадархи Лисина тосхондо болобо. Энэ ушарта зорюулагдаhан, олон хүнэй хабаадалгатай митинг дээрэ Сербиин скупщинын түрүүлэгшэ Д. Марокович үгэ хэлэхэдээ, ГЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилга Сербидэ тон ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээ.

«Власина» гэжэ ГЭС Югославиин, мүн Сербиин электрификацида, экономическа хүгжэлтэдэ онсо hуури эзэлнэ. Энэ электростанциин нэгэдэхи ээлжээнэй барилга 1946 ондо эхилhэн бэлэй. «Власинын» нэгэдэхи ээлжээе ашаглалгада оруулалга дайнай үеэр ажахынь hандаргагдаhан Югославида ехэ удха шанартай байгаа. Энэнь тиихэдэ 57 мянган киловатт хүсэтэй байhан юм.

ГЭС-эй хоёрдохи ээлжээн 1976 ондо ашаглалгада оруулагдаха ёhотой. Үшөө табан шэнэ агрегат хабсаргагдаха «Власина» ГЭС-эй хүсэн 130 мянган киловатт болотороо нэмэхэ.

МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ АМЖАЛТА

БУХАРЕСТ. Сүлөөрhэн үе... тэ зорюулагдан дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Румыниин металлургнууд шэнэ амжалтануудые туйлана. Тэдэнэр байгша оной түрүүшын хахадай түсэбүүдые дүүргэhэн тухай даа мэдээсэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абана. Решицын металлургнууд, жэшээлхэдэ, жэлэй эхинhээ хойшо 8,5 мянган тонно шэрэм түсэбhөө гадуур хайлуулаад байна. 1975 ондо дүүргэхэ түсэбөө энэ жэлэй дүүрэтэр бэелүүлхэ уялга абаа. Хунедоарска металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд 2,5 миллион лей сэнтэй эд болон материал алмаа.

Галацка металлургическа комбинадай булад хайлуулагшад энэ жэлдэ 5 янзын булад үйлэдбэрилдэг болонхой. Эдэнэр түсэбhөө гадуур 14 мянган тонно прокат үйлэдбэрилэн гаргаба.

Румыниин металлургнууд байгша оной эхинhээ хойшо бүхыдөө 95,4 мянган тонно булад, 45,7 мянган тонно булад прокат түсэбhөө гадуур хайлуулба. Жэлэй hүүл багта Румынида 8 миллион тонно булад хайлуулагдаха байна.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХУРАЛДААЕ УГТУУЛАН

ГАВАНА. Кубын ажалшадай 13-дахи национальна конгрессто бэлэдхэл орон дотор эршэмтэйгээр ябуулагдажа байнхай. Тэрэ конгресс байгша оной ноябрьда үнгэртэгдэхөөр хараалагдана.

Профсоюзай хүдэлөөе улам үргэдхэхэ, ажалшадай хүсэтэ хүдэлөөн болгон бадаргаха гэжэ партиин; революционно правительствын табиhан зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Мүнөө фабрика, заводуудта, эмхи зургаанууд болон организацинуудта профсоюзай 45 мянган эхин секци хүдэлнэ. 2 миллион үлүүтэй хүдэлмэришэдые нэгэдхэhэн эдэ секцинүүд Коммунис партияа тойрон нягтаар жагсанхай.

Кубын ажалшадай профсоюзай түбэй хүтэлбэри доро үйлэдбэридэ хабаатай бүхы асуудалнууд хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ.

(ТАСС).

«ХАРИЛСААТАЙ БАЙХА ХҮСЭЛЭНТЭЙБДИ»

Харилсаа холбооң тухай хэлсээнүүдэй үндэһөөр Улаан-Үдэ хототой анда болоһон Японой Рума (Хоккайдо арал) хотын муниципалитедэй делегаци хэдэн үдэр манай городтой танилсаба. Зургаан үдэрэй турша соо энэ делегаци Буряадай АССР-эй ниислэл хотын элдэб предприятинууд, эмхи зургаануудай, эрдэм ухаанай болон һуралсалай газарнуудтай танилсаһан, Байгал далай ошожо хараһан байна.

Рума городой суглаанай түрүүлэгшын орлогшо Мураками Исаму гэгшэдэ хараһан үзэһэн юумэн тухайгаа хөөрэжэ үгыт гэжэ хандабабди.

— Айлшадые хани халуунаар угтадаг танай город манай делегациин бухы гэшүүдэй сэдьхэл бодолһоо удаан гарахагүй байха, — гэжэ Мураками Исаму хэлэбэ. Танай городые хуушанайшье, тон залууханшье город гэжэ хэлэмээр. Тон олон барилгануудынь энэ городые залуу болгоно. Тон түргэнөөр ургажа байһаң Октябрьска район, тэрэнэй барилгын дэлисэ, саашанхи зорилгонуудынь һонирхолтой байна. Промышленностиин агаар бузарааха ябадалай үгы байһыень онсо тэмдэглээбди. Манай Японидо энэ тон бэрхэшээлтэй, асуудал болонхой, энээнии шиидхэхын тулада ехэ хүсэн хэрэгтэй. Улаан-Үдэдэ, город шадар совет хүнүүдэй байгаалияа ехэ гамнадаг, аршалдаг байһыень хараабди. Байгал далай тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ гайхамшаг һайхан гэхэһээ ондоо юумэн байхагүй.

Японой коммунис партиин Румойско комитедэй түрүүлэгшэ, «Япони—СССР» гэжэ бүлгэмэй отделениин түрүүлэгшын орлогшо Асайши Тэцуо гэгшэ хөөрэлдөөндэ манай оролсобо.

— Танай арад зоң орон нютагаа, түрэл хизаараа ехээр сэгнэдэг, дурладаг байһыень бидэ үшөө дахин этигэбэбди. Элдэбын үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдтэй танилсаабди, тииң ямар бата бэхи бүлэ болонхойб гэжэ хараабди. Совет хүнүүдэй интернациональна шэнжэтэй байһаниинь маанадтайшье харилсахадань элирбэ. Хаанашье ябаа хадамнай бидэниие хани халуунаар угтадаг байба. Һайн һайхан бодолтойгоор нютагаа бусахамнай.

— Буряад орондо социальна гүн гүнзэгы хубилалтануудай болоһые Дээдэ Онгостойн этнографиин музей элирүүлэн харуулба. — гэжэ Асайши Тэцуо саашань үргэлжэлүүлбэ. Энээнтэй хамта буряад арад урда сагайнгаа тон эрхим ёһо заншалые наринаар хадагалжа ябадаг гэжэ харагдаа, энэ музей тон уран бэрхээр түхсөрэгдэнхэй гэжэ хараабди. Тиихэдэ Буряадай АССР-эй мүнөө сагайнь туйлалтанууд тухай Буряадай филиалай эрдэмтэд, нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд болон соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд манда хөөрэжэ үгөө. Үнэхөөрөө атаархахаар туйлалтанууд байна даа!

Хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоохо хүсэлэнтэй байһан тухайда Японой айлшад һүүлдэнь хэлэһэн байна. Саашадаа культурын талаар харилсаатай байха арга боломжонуудай бии байһан тухай эдэнэр тэмдэглэбэ. Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Убеевтэ болоһон уулзалга дээрэ энээн тухай хөөрэлдөөн болоһон байна. Румойско городой суглаанай түрүүлэгшын орлогшо Мураками Исаму, Японой коммунис партииң Румойско комитедэй түрүүлэгшэ Асайши Тэцуо, загаһанай промышленностиин компаниин президент, «Япони—СССР» бүлгэмэй гэшүүн Оно Итисабуро гэгшэд делегациин үмэнэһөө хани халуунаар угтаһанайнь түлөө, Улаан-Үдын ажалшадай байдал һудалтай үргэнөөр танилсаха арга олгоһонойнь түлөө баясхалан хүргэнэд.

Японой айлшад нютагаа бусаа.

В. ХАРАХИНОВ.

СПОРТ ═══ СПОРТ ═══ СПОРТ ═══ СПОРТ ═══ СПОРТ

СНАЙПЕРАЙ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Республикын сэрэгэй комиссариат жэл бүри мэргэн буудалгаар залуушуулай дунда нютагаймнай эгээл мэргэн снайпер ябаһан, Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай шанда хүртэхын түлөө мүрысөө үнгэргэдэг юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй чемпионууд Константин Пахахинов (Түнхэн), Вячеслав Булыгин (Улаан-Үдэ) гэгшэдэй мүрысөөнэй туг үргэһэнэй удаа, спортсменүүд мэргэнээ туршалсаба.

Эгээн түрүүлэн бага аматай буугаар хэбтээд сагаалса буудалгын болоходо Сергей Гуркин 94 очко абажа, эрхимлээд ябаба. Харин тэрэнэй нүхэр Анатолий Агеев мүн лэ эды шэнээн очко абаһан байба. Улаан-Үдын Железнодорожно районой эдэ хоёр түлөөлэгшэд мэргэн байшоо. Мүн эдэнэр бага аматай буугаар баймга, үбдэг дээрэһээ мэргэнээ туршалсаа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада Улаан-Үдын Железнодорожно, Советскэ районуудай команданууд эрхимлэһэн байна. Хүдөөгэй спортсменүүд сооһоо Баргажанай аймагай команда бусадһаа мэргэн байжа, түрүү һуури эзэлбэ.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр спортсменүүд сэрэгэй винтовкоор мэргэнээ туршалсаба. Эндэ Улаан-Үдын Октябрьска районой түлөөлэгшэ Булыгинда хүрэжэ буудаха спортсмен байбагүй. Тэрэ арбан һомоор сагаалса буудахадаа 89 очко абажа, үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа түрүү һуури эзэлбэ. Командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хотын Железнодорожно, Советскэ районуудай спортсменүүдэй дунда шанга тулалдаан болоо. Советскэ районой спортсменүүд Павел Щербаков, Александр Суворов, Леонид Киштымов гэгшэд мэргэн байһаараа, командаяа түрүү һуурида гаргалсажа шадаһан байна. Хүдөөгэйхидэй дундаһаа Баргажанай аймагай команда баһал эрхим байба. Харин Түнхэнэй аймагай команда энэ жэлдэ бираагүй. Эдэнэр арай гэжэ дүрбэдэхи һуури эзэлһэн байна.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада хотын районуудай дундаһаа, хамта дээрэнь 1.222 очко абаһан Советскэ районой команда түрүү һуури эзэлжэ, Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай нэрэмжэтэ дамжуулгын кубок, нэгэдэхи шатын диплом абаа. Республикын аймагуудай спортсменүүд сооһоо Баргажанай аймагай команда эрхимлэжэ, мүн лэ иимэ шангуудта хүртөө.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн спортсменүүдтэ — Николай Курдюков, Вячеслав Булыгин, Николай Иванов, Александр Ощепков, Александр Реховский болон бусадта үнэтэ бэлэг, грамотанууд барюулагдаба.

И. АЛЕКСАНДРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ эрхимлэһэн Николай Булыгин.

Авторай фото.

ҺОНИГҮЙ НААДАН ҮСӨӨРӨӨ

Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө боложо байгаа XXXV наадаңай хоёрдохи хахад мүнөө ороноймнай хото городуудай стадионууд дээрэ үнгэргэгдэжэ байнхай. Эндэ дээдэ классай футболистнуудай дунда Ереванай «Арарат» мүрысөөнэй таблица толгойлжо ябана. Дээдэ класста наададаг тус командын футболистнууд бусадтаа орходоо талмайн хоёр захаар һайн доботолго, хамгаалга эмхидхэжэ шададаг, бэе махабадай онол шадабариин талаараашье эрхим бэлэдхэлтэй дээрэһээ хурдан солбоноор наададаг, зүрхэтэйгөөр добтолдог гэжэ суурханхай. Командын тренер Н. Симонян урдандаа эрхим һайнаар наададаг, мэргэнээр добтолдог футболист байһан дээрэһээ футболистнуудта өөрынгөө баян дүй дүршэл шадамараар дамжуулжа үгөө бшуу. Эндэ урдандаа «Араратай» тренернүүдээр хүдэлһэн А. Фальян, Н. Глебов, А. Пономарев гэгшэдые муушалхаяа һанана бэшэбди. Эдэнэр командын хүгжэлтэ, дэбжэлтэдэ өөһэдынгөө хубитые яһала оруулһан бээз.

Мүнөө мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан эдэнэрые али командын футболистнууд хүсэхөөр бэ?

Энэ асуудалда иимэ харюу хэрэгтэй ха. Мүрысөөнэй таблица хаража үзэхэдэ, Москва, Киевэй «Динамо» команданууд, ниислэл хотын армейцүүд, үнгэрэгшэ жэлэй чемпион — Ворошиловградай «Заря», «Днепр» команданууд һайнаар наадажа ябана. Эдэнэр бүхы составаа тодоруулһан дээрэһээ гоё һайхан наада үнгэргэжэ шададаг болонхой.

Сэхынь хэлэхэдэ, оронoй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байгаа наадан һайн талаяа харуулжа эхилээ.

Наадаңай түрүүшын хахад урдандаа олондо мэдэгдээгүй залуу футболистнуудые дэбжүүлбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Москвагай «Динамо» командын Ю. Нудышев, Ереванай А. Саркисян, «Торпедо», ЦСКА-гай В. Животиков, С. Шлапак, Киевэй В. Кондратов, А. Дамин, Ростовой В. Филатов, Тбилисиин З. Церетели, М. Мачаидзе (мэдээжэ футболист Г. Мачаидзе гэгшын дүү) гэгшэд болоно.

Оронoй футболистнууд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо һайн һорилго үнгэргэдэг болоһон байна. Энээнии футболой нааданда дуратайшуул клубуудай болон СССР-эй суглуулагдамал командын наадануудые харахадаа, обёороо, мэдээ ёһотой. Эндэ манай оронoй футболистнууд физическэ талаараа һайн бэлэдхэлтэй байһаараа шалгардаг болоо бшуу. Тиимэһээ һонигүй наадан үсөөржэ, футболой гоё һайхан наадан харуулагдадаг боложо эхилһэниинь һайшаамаар. Урда жэлнүүдтэ орходоо, нэгэ, хоёр бэшэ, харин спортын хэдэн клубуудай футболистнууд наадаңай түрүүшын үдэрһөө мүрысөөнэй таблица толгойлхые оролдоһон байха юм.

Байгша оной нааданууд урда жэлнүүдэйхиһээ юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, нэн түрүүлэн, эмхи гуримтай, календариин ёһоор үнгэргэгдэнэ. Эндэһээ уламжалан командануудай бүхэнэй тренернүүд һуралсал-һорилгынгоо хүдэлмэриие хараалһан графигай ёһоор, саг соонь үнгэргэжэ байха аргатай болоһон. Командануудай тэнсэлгые болюулха зорилгоор түрүүшынхээ бии болгогдоһон 11 метрэй ялын бүмбэгэ сохихо гурим олоной анхарал татаһаар. Минии һанахада, энэ «туршалга» биратай нүлөөгөө үзүүлээгүй ха.

Түгэсхэлдөө мүрысөөнэй наада үнгэргэхөөр ерэдэг наадаңай судьянар тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Эрхим һайн судьянар В. Липатов, Н. Крылов, К. Круашвили, А. Иванов гэгшэдэй хажуугаар наадая эрхим һайнаар үнгэргэжэ шададаггүй судьянарай бии байһаниинь халагламаар.

Хэнэйшье мэдэһээр, футболой наада алдуугүйгөөр үнгэргэхэнь хэсүүтэй. Тиибэ ябашье һаань, зарим судьянар хэрзэгы наада обёоронгүй гарашахые һанадаг байха юм. Энээндэнь зарим командын футболистнууд найдаад лэ өөрынхеэрээл наадахые һэдэдэг, эрмэлзэдэг байна бшуу. Энээнтэй командын тренернүүд, начальнигууд, футболистнууд өөһэдөөл эсэргүү тэмсэл ябуулха зэргэтэй.

Иигээд СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан түгэсхэлэйнгөө зам тээшэ тэгүүлбэ гээшэ. Минии һанахада, бидэнэр үшөө гоё һайхан наадатай олохон уулзалгануудые хаража, баясахал байхабди.

Виктор ПОНЕДЕЛЬНИК,
СССР-эй спортын габьяата мастер.
(ТАСС).

ХАМТААРАА ОРОЛСОХОДОО...

Уһанай үер сарагшад тухай

Байд гээд лэ радиогоор уһанай ехээр эбхэржэ ябаһан тухай һануулга хэгдэжэл байгаал даа. Кабанскһаа Улаан-Үдэ ерэдэг дардам харгыда ябаһаар Ильинкэ һууринда тогтохо баатай болобобди.

Уһанай үерэй аюулые сараха, онсо яаралтай хэмжээнүүдые абаха тусхай штаб партиин Прибайкальска райкомой нэгэдэхи секретарь Николай Ефимович Шелковников түрүүтэй энэ һууринда үдэр һүнигүй хүдэлнэ.

Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхоз, Сэлэнгын модоной бааза болон бусад эмхи зургаанууд энэ һууринда түбхинэнги. Модо үргэдэг аранга оньһон механизмууд (автомат шахуу лининүүд) холоһоо харагдана. Сэлэнгын модоной бааза гээшэмнай хюрөөдэмэл модоной элдэбын хэрэгсэлнүүдые оронoй олон нютагууд руу эльгээдэг, мебель хэдэг — иимэ томо предприяти юм.

Тиихэдэ «Заветы Ильича» колхозой ажахые — таряалан, сабшалангай газарые бүшье хэлэе даа. Июлиин 28-да энэ багта нэгэ час соо 5 сантиметрээр уһанай нэмэжэ байхада, боломоор бүхы хэмжээнүүд онсо яаралтайгаар абтажа байгаа.

Колхозой теплицын соргонуудые татаһан хаалтадаамба аршалхын тулада нэгэ талаһаа ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ оробо. Нүгөө талаһаа Ильинкэ һууриндахи модоной бааза, һууриниие уһанда абхуулхагүйн тулада мүн лэ яаралтай хэмжээнүүд абтана.

Модоной баазын бүхы техникэ, Кабанск—Улаан-Үдэ гэжэ харгыда ябаһан бүхы машинанууд (республикын түб хото орохо автомашинын харгы хаагданхай байгаа) уһа хаахa элһэ хайр зөөлгэдэ хабаадуулагдаба. Сүлөө забдагүй иимэ сагта хүнһөө юумэ һуража, асуужа ябахын аргагүй, элһэ хайр зөөжэ байһан даамба тээшэ шэглэбэбди. Түмэр харгын хажуудахи элһэ шорой малтадаг газар—уурхайһаа энэ даамба, һуурин тээшэ гүйлгэлдөөшэд соо элдэб машинанууд, тэргэ шагтагалһан МТЗ тракторнуудшье бии. «74—24 БУД» гэжэ тэмдэгтэй элһэ шэрэжэ ябаһа[н] ашаанай машинада һуугдаба. «Заветы Ильича» колхозо[й] машина байба. Жолоодо[н] Михаил Константинович Су[]воров ябаба. Наһатай[] боложо ябаһан энэ хүнтэ[й] хэдэ хэдэн үгэ андалдана[] ди. «Иимэ сагай тохёолдо[] до хэншье хажуу талада үл[] хэ ёһогүй», гэжэ Михаи[л] Константинович хэлэнэ.

Түмэр харгын хажууда[] Саян уурхай (карьера) ха[] малтагданхай., тэндэ дүрбэ[н] малтуур экскаватор удхуур[] нуудаа дээшэ доошонь бо[] гожо байна. Машинануу[д] хойно хойноһоо ерэжэ, а[] талаараа сухарижа, ашаа[] хүлеэн байнад.

Гүрэнэй автомобилы[н] инспекциин хүдэлмэрилэгш[э] дэй халуун ажал ерэнхэй[]. Эдэнэр эдэ олон машин[] иишэ тиишэнь ябуулна[]. Инспекциин ахалагша ин[]спектор В. Алемасов т[ү]рүүтэй А. Л. Лушнико[в] Вл. Колмаков гэгшэд э[нэ] харгы дээрэ хоёрдохи сүү[] хээ ажаллажа байна. Ию[]лиин 28-най үглөөнһөө энд[э] иимэ халуун ажал эхил[]хэй. Энэ үдэр табяад маш[и]на элһэ шорой зөөгөө.

Үдэшэ харанхы болоһо[н] хойно эндэһээ һуурин тээш[э] шэглэбэбди. Ажал таһал[]нагүй: машинанууд гүйл[]һэн шэгээрээ. Һүнн ор[о]болоһон хойно харахад[а] ёлогор галханууд хоёр онд[о] харгыгаар һуурин тээшэ ш[э]лэнэд, машинын хүнхинээ[н] таһалданагүй.

Үглөөгүүр табан саг[] бодожо газаа гарахадам[]мүнөөхи Михаил Констан[ти]нович Суворов машинын[] кабина соо һуужа байба.

— Бүхэли һүниндөө х[] дэлбэ гүт? — гэжэ асу[у]хадамнай:

— Тиигээ. Унтажа х[] тэхын аргагүй ха юм д[]

— гэбэ.

Июлиин 29-нэй үглөөгү[] энэ нютаг шадар уһан ба[] болсогүй даа. Тиигэбэш[] эндэхи штаб, организа[]нууд онсо яаралтай х[]жээнүүдые абана. Һуур[]сооһоо хүн зоноо үндэр []зар руу зөөлгэжэ бай[]һэн. Олоной олигтой гэ[]иимэ бэрхэшээлтэй үе са[]ерэхэдэ, совет хүнүүд т[]дэн мэгдэнгүй ямар[]аюулые дабажа шада[]шуу даа.

Д. ЖУГДУРОВА.

Сагай уларил

Байгша оной августын хоёрой үдэр Сэлэнгэ мүрэн үшөө 28 сантиметрээр, доошоо һуугаа гэхэ гү, али 320 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Кабанскын аймагай Никольскдо—30, Мурзинодо 21 сантиметрээр уһан һууһан байба. Мүн Новоселенгинскдэ зург[аан] сантиметрээр хорожо 60[0] сантиметр болоһон байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ оро[] хура бороон Хяагтын а[] шадар Сэлэнгын уһа най[] сантиметрээр нэмээһэн б[] ха юм. Сүхэ, Хёлго, Зэ[дэ], Баргажан голнуудай у[һа] үнгэрһэн хоногһоо һуу[жа] эхилбэ.

Мүнөөдэр Сэлэнгэ мүр[эн]нэй уһан Улаан-Үдэ хот[о]һоо эхилээд Кабанск хүр[]тэр һуухаар хүлеэгдэ[нэ]. Харин Новоселенгинск []дар 5—8 сантиметрээр []мэхэ гэжэ хараалагдана.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон-телеграф-радио

НЯГТА ЖАГСААЛТАЙ, БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙ

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоһон хани, халуун уулзалга дэлхэйн оронуудай арадуудай анхарал татажа, һонирхол үүсхэбэ.

Уулзалгын дүнгүүд тухай материалнуудые, тэрээндэ хабаадагшадай фото-зурагуудые Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Румыниин, Чехословакиин хэблэлэй органууд тунхаглаһан байна.

«Социализмын эб найрамдалай аша туһада ахa дүү социалис оронуудай олониитын нэгэ һаналтайгаар ажал ябуулдаг байһые Крымдэхи уулзалга элирхэйлэн гэршэлбэ», — гээд Болгариин «Земеделско знаме» газетэ бэшэнэ. «Крымдэхи уулзалга КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай ябуулдаг залан сэхэ политикада ехэ туһа нэмэри болоно», — гэжэ Софин радиогой шэнжэлэгшэ мэдүүлбэ.

1972 ондо Крымдэ болоһон уулзалгаһаа хойшо Варшавска договорой Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй тунхаглаһан мэдүүлгэнүүд, ахa дүү партинуудай съезднүүдэй гаргаһан шиидхэбэринүүд, КПСС-эй XXIV съездын эб найрамдалта программа дотор табигдаһан гадаадын политическэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ.

Крымдэхи уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар адли һанал бодолтой байһанаа коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ гээд «Трибуна люду» ба Польшын бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ.

«Ахa дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэд Крымдэ гурбадахяа уулзаба. Тиимэһээ энэнь заншалта боложо байна гээд хэлэжэ шадахабди. — гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай орган — «Руде право» бэшэнэ.

Крымдэ болоһон уулзалга уласхоорондын оршом соо ехэ удха шанартай гэжэ Югославиин «Политика», Италиин «Унита», США-гай «Нью-Йорк таймс», Англиин «Таймс», Баруун Германиин «Зюддойче цайтунг» газетэнүүд бэшэнэ.

(ТАСС).

УЛААН-БААТАР

КПСС тухай выставкэ Улаан-Баатарта нээгдэбэ

ТАСС

«КПСС-эй—Ленинэй парти» гэһэн выставкэ августын 1-дэ Улаан-Баатар хотодохи В. И. Ленинэй музей соо нээгдээ. Энэнь РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо зорюулагдана.

В. И. Ленинэй зохёолнууд, «Искра» газетын хэһэгүүд, фото-зурагууд выставкын экспонадуудай дунда бии. Эндэ табигдаһан олон данса МНРП-гэй ба КПСС-эй, СССР-эй ба МНР-эй арадуудай хоорондохи ахa дүүгэй хани барисаанда, нягта харилсаа холбоондо зорюулагданхай.

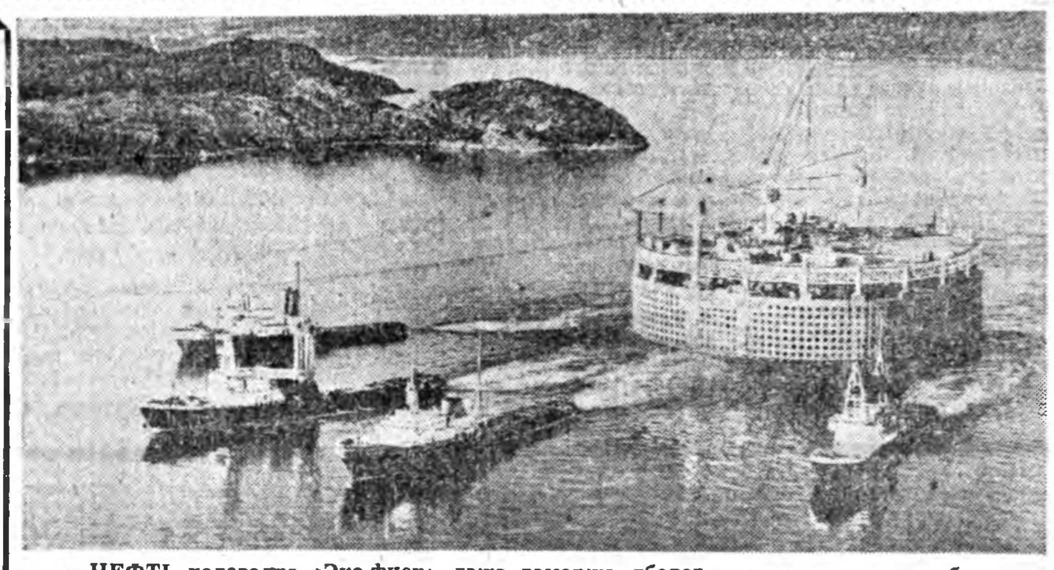
ВАШИНГТОН

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США-да ошоод байха үедэ гар табигдаһан совет-американ хэлсээгээр хараалагдаһанай ёһоор, СССР-эй, США-гай мэргэжэлтэдэй харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байна. Транспортын һалбарида харилсаа байгуулха совет-американ хамтын комиссида орохо түлөөлэгшэдөө американ тала томилоо гээд США-гай транспортын министр Клод Бринегар ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

Министрэй һанамжын ёһоор, мэргэжэлтэдэй хамтын хүдэлмэриин тодорхой программануудые зохёохо гээшэ Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай транспортнигуудай харилсаа холбоондохи ээлжээтэ шата болохо зэргэтэй. Транспортын һалбарида харилсаа холбоо байгуулха тухай совет-американ хэлсээн хоёр оронoй научно-техническэ ба зохёон байгуулхы холын хараа түсэбүүдые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар үргэн ехэ арга боломжо нээнэ гээд К. Бринегар тэмдэглээ. Хүүргэ барилга, тоннель малталга, түмэр зам барилга, агаарай транспортын хүдэлмэриин аюулгүйе хангалга гэхэ мэтэ һалбаринуудта үргэн ехэ харилсаа байгуулжа болоно гээд тэрэ хэлэбэ.

НЕФТЬ хадагалха «Эко фиск» гэжэ тамаржа ябадаг ехэ түхеэрэлгын барилга Норвегидэ дүүрэбэ. Долоон хоногой турша соо энэ түхеэрэлгэ эрьеһээ 300 километртэ абаашагдажа, якорьта табигдаха юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Экофиск» гэжэ түхеэрэлгэ.
НТБ—ТАСС-ай фото.

ДЕЛИ

КОНГРЕССЫЕ УГТУУЛАН

ТАСС

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болохо бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэл Индидэ улам үргэн дэлисэтэй боложо байна. Оронoй элдэб штадуудта митингнүүд, конференцинүүд үнгэргэгдэжэ, Москвада болохо бүхэдэлхэйн конгрессто хабаадаха делегадууд һунгагдана. Оронoй Коммунис партиин, Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин гэшүүд, студентнэр, уран зохёолшод Мадхья-Прадеш штадай Итарси ба Видиш гэжэ районно түбүүдтэхи митингнүүдтэ хабаадаа. Эб найрамдалай, дэбжэлтын түлөө, дарлагдаһан арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн уулзалга үнгэргэхэ гэһэн һанал бодолые бүрин дэмжэжэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын хэрэг бэхижүүлхые хүсэжэ байһанаа мэдүүлбэд.

Эб найрамдалай түлөө хүдэлмэрэнэй энэдхэг элитэ ехэ [] ябуулагшад Андхра-Прадеш штадай хотонуудта болоһон митингнүүд дээрэ үгэ хэлээ. Бүхэиндиин эб найдамдалай, һаналаа нэгэдэлгын эмхиин Андхра-Прадеш штадтахи генеральна секретарь П. В. Рагхавайя Гунтуруда болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүд Москвада зарлагдаха бүхэдэлхэйн конгрессэй амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ туһа хүргэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

КАБУЛ

АФГАНИСТАНДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Афганистанда республикын байгуулагдаһанай һүүлээр орон доторхи байдал хэмдээ орожо байна. Мүнөө үедэ Афганистанай Республикын Центральна Комитет правительство эмхидхэн бүридүүлхэ хүдэлмэри ябуулна.

Дэлхэйн олон гүрэн шэнэ республикые мэдэрээ гээд газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. Нэн түрүүн Советскэ Союз, Афганистанай республикые мэдэрһэн тухайдаа мэдүүлээ.

АФИНА

Грецидэ болоһон референдумэй дүнгүүд

ТАСС

Конституцида хубилалтануудые оруулха асуудалаар урда амаралтын үдэр Грецидэ үнгэргэгдэһэн референдумэй эсэсэй дүнгүүд эндэ соносхогдоо. Тусхай мэдээсэлнүүдэй ёһоор, эдэ хубилалтанууд орон дотор юрэнхыдөө һайшаагдаһан байгаа. Һунгалтада хабаадагшадай 78,4 процентнь энээнэй түлөө дуугаа үгөө.

Референдумэй дүнгүүдээр Греци президентын хүтэлбэрилгэтэй республика болоо. Мүнөөнэй захиргаанай толгойлогшо Г. Пападопулос президентын тушаалда баталагдаба.

САНТЬЯГО

Правительство хэмжээнүүдые абана

ТАСС

Чилиин президент Сальвадор Альенде христианско-демократическа партиин (ХДП) хүдтэлбэрилэгшэдтэй — тэрэнэй түрүүлэгшэ сенатор Патрисио Элвинтэй, түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо сенатор Освальдо Ольгинтой июлиин 30-да «Ла Монеда» гэжэ ордон соо уулзажа хөөрэлдөө. «Хөөрэлдөөн үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрөө», — гээд Патрисио Элвин уулзалгын дүүрэһэнэй һүүлээр мэдүүлбэ.

Тиигэжэ Арадай нэгэдэлэй правительствын үүсхэлээр оронoй политическэ хүсэнүүдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ замда шухала алхам хэгдэбэ гээшэ. Хархис хүсэнүүдэй хэһэн харата ябуулгануудһаа уламжалан, орон дотор тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгтэй байдалһаа политическэ аргаар гараха, граждан дай зай суулха, социально-экономическа түрүү хубилалтануудые саашадань хэхэ шухала эрхэ байдал байгуулха гэһэн гол зорилго Арадай нэгэдэлэй бүлэглэлэй ба правительствада ородоггүй партинуудай хоорондо үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөндэ табигдаһан байгаа.

Национальна аюулгүйн Верховно Соведэй заседани энэ үдэр болобо. Сальвадор Альенде эндэ үгэ хэлэхэдээ, оронoй президентын адъютант Артуро Арайае фашис эмхиин гэшүүдэй һаяхан зэрлиг муухайгаар алаһанһаа уламжалан тохёолдоһон байдал тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, хархис хүсэнүүдэй хэблэлэй органууд олониитын һанал бодолые төөрюулхын тула ушар баримтануудые али болохоор хазагайруулна гээд гүрэнэй толгойлогшо тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

„Скайлэб“ станциин ниидэлгэ

ТАСС

«Скайлэб» гэжэ замбуулинай станци ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр. «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосоор июлиин 28-да тэрээндэ хүргэгдэһэн хоёрдохи экипажайнь — А. Бин, О. Гэрриот, Дж. Лусма гэгшэдэй досоонь урдынхяараа бөөгнэрнэ. Энэнь юунһээ болоноб гэхэдэ, дэгдэн хөөрэлгэ космонавтнуудта муугаар нүлөөлөө. Тиигэбэшье июлиин 30-да космонавтнуудай амар хада, тэдэнэй бэе гэмгүй һайн болоһон байна. «Бидэнэй бэе махабад һураггүй һайжараа, — гэжэ А. Бин Газар руу мэдээсэбэ. — Хэрбээ үшөө нэгэ үдэрэй турша соо амараа һаа, бүришье заһархабди».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ[МА]

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һо[] 14.45 — Һурагшадта «[] дэгэй программа. 15.15 Үнгэтэ телевидени. Үхибү[дтэ] мультфильмнууд хар[уу]лагдаха. 15.45 — РСД[РП-]гэй II съездын 70 жэлэй [ой]до. «Ленинэй партиин эхи[] 16.15 — Концерт. 16.35 Үнгэтэ телевидени. «Пер[] шторм» — телевизионно у[] һайханай фильм. 16.50 Үнгэтэ телевидени. Бер[линдэ] дэ боложо байһан залуу[] лай ба студентнэрэй бү[хэ] дэлхэйн X фестиваль.

Улаан-Үдэ харуулна:

18.50 — Дамжуулгын п[рог]рамма. 18.55 — Һураг[ш]та — «Түүдэг» гэжэ теле[ви]зионно журнал (буряад[]) 19.15 — Багашуулда «Ерыш наашаа, онтохон» һэн дамжуулга. 19.15 — [] лепанорама. 20.05 — К[он]церт.

«Орбита» харуулна:

20.35 — «Запутанные с[ле]ды» — уран һайханай фи[льм] (Румыни). 22.15 — Үн[гэтэ] телевидени. Берлиндэ бо[ло]жо байһан залуушуулай [] студентнэрэй бүхэдэлхэй[н] фестиваль. 23.00 — Ү[нгэтэ] телевидени. Футболоор [] хэр ёһоной уулзалга. «Ди[намо]» (Берлин) — «Дина[мо]» (Москва).

Редакторай орло[гшо]
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, [] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар[иата] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельско[го] хозяйства — 64-36,63-86, пропаганды и агитации — [] 56-23, промышленности и строительства — 61-35, со[] ветского строительства и быта — 69-58, культуры [] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инфор[] мации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, [ма]шинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-61.